

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

พ.ศ. 2563

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

วิจัยชื่อเรื่อง การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ปีที่วิจัย พ.ศ.2563 **หน่วยงาน** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดการเสริมสร้างธรรมาภิบาลมาใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 3) ประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ซึ่งการวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบพหุวิธี (Multi Methods) มีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดการเสริมสร้างธรรมาภิบาลมาใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้วิธีการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi-Attribute Consensus Reaching : MACR) ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบเพื่อนำข้อเสนอแนะมาพัฒนารูปแบบให้มีความเหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ในรอบปี 2562 ที่ผ่านมา พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีการจัดกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักในเรื่องธรรมาภิบาลแก่บุคลากร และบุคลากรทุกคนคิดเป็นร้อยละ 100 ได้เข้าร่วมกิจกรรม 2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 3 หลักสำคัญ ได้แก่ หลักธรรม หลักนิติธรรม และหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งการใช้รูปแบบนี้มีกระบวนการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างความตระหนัก 2) สู่การปฏิบัติ 3) พัฒนาร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารายงาน (ITA Online) และจากการประเมินและตรวจสอบรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและยกระดับการปฏิบัติงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารายงาน (ITA Online) พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ ด้านการปรับปรุงระบบการทำงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$) ด้านการใช้อำนาจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$) และด้านการใช้งบประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$)

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาล, การพัฒนารูปแบบ, การเสริมสร้างธรรมาภิบาล

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับการสนับสนุนและให้คำแนะนำจากดร.อดิศักดิ์ มุ่งชู ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 นายเกียรติศักดิ์ หอมพิกุล ดร.วิศิษฐ์ มุ่งกลาง และนายศักดิ์ จำปาหอม รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตลอดจนผู้อำนวยการกลุ่มงานทุกกลุ่มงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

กราบนมัสการเจ้าอาวาส และพระวิทยากร วัดโมกขวนาราม อ.เมือง จ.ขอนแก่น ด้วยความเคารพที่ได้สร้างความตระหนักในการทำความดี และความละอายต่อบาป ตลอดจนการให้ความรู้ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในกิจกรรมปฏิบัติธรรมเน้นหลักฮีโร่ตบปะเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 แก่บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ขอขอบพระคุณ นายสมบูรณ์ หัสตม ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตจังหวัดขอนแก่น นายพחקร เวียงติง ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตจังหวัดขอนแก่น นางสาวสมร ศักดิ์คำดวง ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา นายชัยภูมิ ยศรุ่งเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำพอง และนายถวิล ม่วงสุข ปฏิบัติหน้าที่ ผอ.กลุ่มกฎหมายและคดี ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญร่วมประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ (Multi- Attribute Consensus Reaching : MACR) เพื่อพิจารณาตรวจสอบและประเมินรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตลอดจนเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรตามหลักนิติธรรมในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณนางสุกัญญา อนรรฆพันธ์ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา นายจิรัฐติกุล ดอนวิจารณ์ขจร หัวหน้างานคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นางจินตนา คงอานนท์ หัวหน้างานคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และขอขอบพระคุณนายประภาส วินิจสิริ นายสุทัศน์ รัตนพลที นายมานพ สุวรรณภูฏ กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่ให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือในตลอดระยะเวลาการวิจัย

และงานวิจัยนี้จะสำเร็จมิได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ทุกท่านที่ได้ร่วมเป็นส่วนสำคัญในการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ด้วยความสนใจ ตั้งใจ และรับผิดชอบในทุกขั้นตอน

วิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอน้อมบูชาท่านบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้วยความรักและเมตตาจนวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

โครงการวิจัยและเสริมสร้างธรรมาภิบาล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตในการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล	7
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม	18
แนวคิดด้านความโปร่งใส	22
กรอบแนวคิดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส	26
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
กรอบแนวคิดในการวิจัย	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46
กรอบการดำเนินงานวิจัยและการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปผล	62
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	68

สารบัญ

ภาคผนวก

ประมวลภาพการวิจัย

หน้า

73

73

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	การบูรณาการแนวคิดในการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต	27
ภาพที่ 2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	42
ภาพที่ 3	กรอบการดำเนินงานวิจัยและการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล	47
ภาพที่ 4	ตำแหน่งการปฏิบัติสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25	49
ภาพที่ 5	กลุ่มงานที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันของสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25	50
ภาพที่ 6	ระยะเวลาที่เข้ามาปฏิบัติงานที่สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25	50
ภาพที่ 7	การจัดกิจกรรมประชุมอบรมการเสริมสร้างธรรมาภิบาล	51
ภาพที่ 8	การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน	51
ภาพที่ 9	ระดับการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	52
ภาพที่ 10	กระบวนการและกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เหมาะสม	53
ภาพที่ 11	การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส	54
ภาพที่ 12	ตัวชี้วัดในการประเมิน ITA Online 10 ตัวชี้วัด	54
ภาพที่ 13	รูปแบบ PRP เสริมสร้างธรรมาภิบาล	58

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

หน้า

60

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาการคอร์รัปชันถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย โดยมีประเด็นปัญหาการบริหารการพัฒนาประเทศหลายด้านที่เป็นความท้าทาย โดยเฉพาะการเป็นสังคมที่ขาดคุณภาพ คุณภาพชีวิตคนไทยต่ำ คนไทยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถ สังคมมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและระบบอุปถัมภ์ ปัจจุบันทุกภาคส่วนของสังคมเรียกร้องให้มีการแก้ไข ปัญหาเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ คุณภาพชีวิตของประชาชน การลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การกระจายรายได้ การถือครองทรัพย์สิน การเข้าถึงบริการสาธารณะ และปัญหา ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงประเด็นการบริหารจัดการภาครัฐที่ขาด ประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นเป็นวงกว้าง (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016) ซึ่งปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวี ความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหาร ราชการสมัยใหม่ มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐ หรือองค์กรอิสระต่างๆ เห็นพ้องกันว่า การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจน และเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศ อย่างแท้จริง สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญลำดับต้นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาช้านานจนฝังรากลึก และพบเกือบทุกกลุ่มอาชีพใน สังคมไทย เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนานหรือกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยไป แล้ว สาเหตุของปัญหาที่พบ คือ การทุจริตคอร์รัปชันเป็นประเพณีนิยมที่ปฏิบัติมาตั้งแต่ดั้งเดิมและมีอิทธิพล ต่อความคิดของคนในปัจจุบันอยู่ค่อนข้างมาก ฉะนั้นพฤติกรรมและการปฏิบัติของข้าราชการจึงไม่สอดคล้องกับ แนวความคิดของการเป็นข้าราชการสมัยใหม่ การทุจริตคอร์รัปชันของข้าราชการด้วยความไม่รู้หรือด้วยความ บริสุทธิ์ใจ จึงยังคงปรากฏอยู่ค่อนข้างมาก นอกจากนี้การทุจริตคอร์รัปชันของข้าราชการอยู่ที่ตัวข้าราชการ ปัญหาที่เกิดจาก ความคิด ความไม่มีประสิทธิภาพของตัวระบบ และปัญหาของตัวข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ของรายได้ สวัสดิการ จริยธรรมในการทำงานความคาดหวังและโอกาสในชีวิตของตัวข้าราชการ การบริหาร ราชการแผ่นดินเป็นสาเหตุ ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการเกิดคอร์รัปชันในวงราชการ อันนำไปสู่การ สูญเสียเงินรายได้ของรัฐบาล ความไม่เสมอภาคในการให้บริการของข้าราชการแก่ผู้ติดต่อ ประชาชนผู้เสียภาษี ไม่ได้รับบริการที่มีคุณภาพ จากการจัดอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ปี 2557 และปี 2558 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 38 คะแนน ในปี 2559 ประเทศไทยได้คะแนนการ ประเมิน 35 คะแนน ในปี 2560 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 37 คะแนน และในปี 2561 ประเทศไทย ได้คะแนนการประเมินลดลง เหลือ 36 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ใน ระดับสูงซึ่งสมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2560) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ ชาติและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” (Zero Tolerance & Clean Thailand) และกำหนดพันธกิจ “สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ยกกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ทุกภาคส่วนแบบบูรณาการและปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบ ให้มี

มาตรฐานสากล” พร้อมทั้งกำหนดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ว่า “ระดับคะแนนของดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) สูงกว่าร้อยละ 50” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสังคมที่มีพฤติกรรมร่วมต้านการทุจริตในวงกว้าง และมี ปัจจัยความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ ทุกภาคส่วนร่วมส่งเสริมการล่อเมกลาทางสังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัย รวมถึงฝึกกำลังและความร่วมมือทุกภาคส่วนในการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่ สังคมที่มีค่านิยมร่วมต้านทุจริต และมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สร้างนวัตกรรมในการต่อต้าน การทุจริตมีกลไกป้องกันการทุจริตและระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีปัจจัยความสำเร็จ คือ มีกระบวนการทำงานด้านป้องกันการทุจริตเปลี่ยนแปลงสู่การทำงานเชิงรุก สามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างเท่าทัน และมีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม

หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและการปกครองในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้ทุกองค์การ มุ่งเป้าหมายไปสู่การเป็นองค์การที่มีการบริหารจัดการที่ดี (Good Corporate Governance) (Burikul, 2003) ธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นแนวคิดและแนวทางของการบริหารจัดการบ้านเมือง และสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรมโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรอบของเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติในการบริหารจัดการที่ดี (Kawanmueng, 2008) ซึ่งปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญและนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Sitthikamjorn, 2008) ดังนั้นทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถ โดยการส่งเสริมบทบาทให้เกิดการทำงานที่ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันหรือการไม่นำผลประโยชน์ของสาธารณะมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวมีการใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินงานหรือสร้างกรอบในการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับหลักนิติธรรมมีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างเหมาะสม มีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส มีกฎกติกา และหลักเกณฑ์ในการบริหารงานที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่องค์กร ชุมชน และสังคมโดยรวมได้ (Uwannoo, 1999)

นอกจากนี้ ทิศทางการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต 40 ระยะที่ 3 ยังมีความสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในภาครัฐ) และทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ยุทธศาสตร์การปลูกฝัง “คนไทยไม่โกง” และยุทธศาสตร์การป้องกันด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล) อีกด้วย ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีแผนงานและโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) คือ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล ในภาครัฐ แผนงานที่ 5.9 การสร้างกลไก “ยับยั้ง” และ “สร้างความตระหนักรู้” เพื่อป้องกันการทุจริต ที่กล่าวถึงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาภายใต้กรอบแนวคิด “โรงเรียนสุจริต” เพื่อสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ปลูกจิตสำนึก ทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ อยู่อย่างพอเพียง จิตสาธารณะ ซึ่งตรงกับคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต นอกจากนี้การดำเนินโครงการยังขยายผลให้ครอบคลุมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงาน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้กิจกรรมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุจริต เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการดำเนินงานตามภารกิจอย่างโปร่งใส อีกทั้งยังมีการนำเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและ

ความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐการศึกษา (Integrity and Transparency Assessment: ITA) มาขยายผลเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสร้างกลไกและกระบวนการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็งและเท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริต

ถึงแม้สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จะมีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ประจำปีงบประมาณ 2562 อยู่ในระดับ A (86.82) แต่สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ก็ยังให้ความสำคัญของการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมของจังหวัดขอนแก่นที่เป็นสังคมเมืองใหญ่ มีการแข่งขันในหลายรูปแบบเสี่ยงต่อการกระทำทุจริตได้ง่ายหากไม่ป้องกันและต่อต้านอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อร่วมสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนต้นตัว ละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ โดยดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลทั้งในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อวางรากฐานการปลูกจิตสำนึกมาอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวหยั่งลึกยั่งยืนในจิตสำนึกของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในสภาพที่เหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จึงได้ดำเนินการวิจัยพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 25 ขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานเสริมสร้างธรรมาภิบาลแก่บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 25 เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศชาติที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดการเสริมสร้างธรรมาภิบาลมาใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการใช้การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3. ขอบเขตในการวิจัย

3.1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3.1.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานที่มีธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ครอบคลุม 10 ตัวชี้วัดตามการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐการศึกษา (Integrity and Transparency Assessment: ITA)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร ประกอบด้วย ข้าราชการและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทุก ตำแหน่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 75 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยประมาณค่าสัดส่วน ของประชากรจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการและ บุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จากทุกตำแหน่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการ รอง ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และบุคลากร จำนวน 63 คน

3.3 ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย คุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) จำแนกออกเป็น 10 ตัวชี้วัด ได้แก่

- 1) การปฏิบัติหน้าที่
- 2) การใช้งบประมาณ
- 3) การใช้อำนาจ
- 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ
- 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต
- 6) คุณภาพการดำเนินงาน
- 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร
- 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน
- 9) การเปิดเผยข้อมูล
- 10) การป้องกันการทุจริต

3.4 ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2562 ถึง 30 กันยายน 2563

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 (เมษายน-พฤษภาคม 2563)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (พฤษภาคม - กรกฎาคม 2563)

ระยะที่ 3 ประเมินผลการนำพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 (สิงหาคม-กันยายน 2563)

3.5 สถานที่/พื้นที่ดำเนินการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่พัฒนาขึ้นที่แสดงองค์ประกอบสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

5.2 ธรรมาภิบาล (good governance) หมายถึง การจัดระเบียบโครงสร้างความสัมพันธ์ของการใช้อำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายบริหาร (Principle) และฝ่ายปฏิบัติ(Agency) ตลอดจนการวางระบบ ขั้นตอนกระบวนการบริหารงาน เพื่อควบคุมป้องกัน พฤติกรรมอันไม่ถูกต้องเหมาะสม ฉ้อฉล เอาเปรียบหรือการแสวงหาอรรถประโยชน์ส่วนตนของมนุษย์ รวมถึงการวางหลักเกณฑ์และมาตรการในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและคุณค่าที่กำหนดไว้ เพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมหรือ บุคคลที่ตนมีภาระรับผิดชอบอยู่

5.3 การเสริมสร้างธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้บุคคล กลุ่มคนมีพฤติกรรมอันถูกต้องเหมาะสม ไม่ฉ้อฉล ไม่เอาเปรียบ หรือไม่แสวงหาอรรถประโยชน์ส่วนตน ตามตัวชี้วัดการประเมิน ITA Online ประกอบด้วย

- 1) การปฏิบัติหน้าที่
- 2) การใช้งบประมาณ
- 3) การใช้อำนาจ
- 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ
- 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต
- 6) คุณภาพการดำเนินงาน
- 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร
- 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน
- 9) การเปิดเผยข้อมูล
- 10) การป้องกันการทุจริต

5.4 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารจัดการโดยให้บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และเสนอความคิดเห็น ตลอดจนร่วมลงมือปฏิบัติตามแผนการติดตามตรวจสอบเพื่อพัฒนาขององค์กร

5.5 หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ภายในองค์กร ให้ทันสมัยเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของประชาชนในสังคมและประชาสังคม ยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ

5.6 หลักธรรม หมายถึง หลักคำสอนทางศาสนา ที่เป็นความจริง เป็นความดีงาม ความถูกต้อง เมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว ช่วยให้เกิดความดีงามในชีวิต และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

6. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

6.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เหมาะสมกับสภาพบริบท มีระบบ และกระบวนการป้องกันการทุจริต ที่เข้มแข็ง โปร่งใส และตรวจสอบ

6.2 ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีแนวทางและฐานความคิดในการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

6.3 หน่วยงาน ชุมชน และสังคมมีความตื่นตัวและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

6.4 ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐการศึกษา (Integrity and Transparency Assessment: ITA) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สูงขึ้น ส่งผลต่อดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยได้มีศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม
3. แนวคิดด้านความโปร่งใส
4. กรอบแนวคิดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment : ITA)
5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการสากลที่ได้ถูกอ้างถึงครั้งแรกในรายงานของธนาคาร และได้รับการถ่ายทอดผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ต่อมาได้มีบทบาทโดยเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการ บริหารงานของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนของไทย ปรากฏรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1.1 ความหมายของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล เป็นภาษาไทยซึ่งมาจากคำว่า “ธรรม” รวมกับ “อภิบาล” เป็น ธรรมาภิบาล ซึ่งมีความหมายในหลากหลายรูปแบบ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของหลักธรรมาภิบาล โดยจะกล่าวในรายละเอียด ดังนี้

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2541) อธิบายว่า ธรรมาภิบาลเป็นคำสนธิ ระหว่าง คำว่า ธรรม ซึ่งแปลว่า ความดีหรือเกณฑ์กับคำว่า อภิบาล ซึ่งแปลว่า บำรุงรักษาปกครอง เมื่อรวมกันเป็นคำว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองที่ดี

อานันท์ ปันยารชุน (2541) กล่าวถึง ธรรมาภิบาลว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคล และสถาบันทั่วไป ภาครัฐและเอกชน มีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็น ขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งกันได้

องค์การสหประชาชาติ หรือ United nations (2541) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และสังคมอย่างเท่าเทียมกันมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ให้นิยามว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหารและภาคเศรษฐกิจที่ จัดการกิจการของประเทศในทุกระดับประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่าง ๆ ที่ ประชาชน และกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมายและ แสดงความเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรมเพื่อให้มั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจน และผู้ด้อยโอกาสได้รับการ พิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา

บวรศักดิ์อุรรมโณ (2542) ได้เลือกใช้คำว่า ธรรมาภิบาล โดยให้เหตุผล 2 ประการ ดังนี้ 1) รากศัพท์ของคำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรม และอภิบาล ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของ ธรรม ว่าหมายถึง คุณความดีความ ถูกต้อง และอภิบาล ว่าหมายถึง บำรุงรักษา ปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542) กล่าวถึงความหมายธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

1. ประชาธิปไตย หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

2. ประชาธิปไตย หมายถึง การบริหารหรือการปกครองที่ดี โดยจะมียอดประกอบ 3 ประการ คือ ความโปร่งใส (Transparency) การตรวจสอบได้ (Accountability) และความมีประสิทธิภาพ (Efficiency)

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์และ บุญมีลี (2544) ได้สรุปว่า ธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงาน ที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือ จากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการ การบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน จากคำนิยามของคำว่า Good Governance ที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยเลือกที่จะใช้คำว่า ธรรมาภิบาล เนื่องจากเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุด แม้วานักวิชาการหรือองค์กรต่างๆ มีการเลือกใช้คำที่ หลากหลายแต่เมื่อพิจารณาแล้วต่างก็ให้ความหมายของคำว่า Good Governance ไปในทำนองเดียวกัน และเห็นว่า คำนิยามที่หน่วยงานและนักวิชาการ ต่างๆ ได้ให้ไว้มีความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนา และส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยและมีความ เหมาะสมกับวัฒนธรรม สังคม และลักษณะการปกครองปัจจุบันของประเทศ

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า (2548) ที่กล่าวว่า ธรรมาภิบาลมาจากคำว่า ธรรมะ แปลว่า ความถูกต้องดีงาม อภิบาล แปลว่า การปกครอง หรือการปกป้องรักษาเมื่อนำ 2 คำมา รวมกันเป็นธรรมาภิบาลจึงแปลว่า การปกครองที่ยึดถือความถูกต้องดีงาม เป็นหลักหรือการปกครอง โดยธรรมาภิบาล ใช้ได้ในความหมายอย่างกว้าง ซึ่งรวมทั้งการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรธุรกิจ เอกชน (Good Corporate Governance) และการปกครองที่ดีของรัฐ

สมคิด บางโมง (2549) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดี มีคุณธรรมมุ่งให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีความสุข คือให้ทุกภาคส่วนของบ้านเมือง ได้รับความเป็นธรรมและมีความสุข

สุทัศน์า สุทธิกุลสมบัติ (2550) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครอง การบริหารการจัดการ การควบคุมดูแล กิจการให้เป็นไปในครรลองครองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือหาได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวงซึ่งวิจาร์ณญาณที่พึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก

จำนงค์ นาหนองตูม (2551) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองที่ดี โดยใช้กฎเกณฑ์ กติกาที่เหมาะสม ยึดความถูกต้อง เป็นธรรม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีความตระหนักใน

หน้าที่ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะทำให้คนอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุขอันจะเป็นรากฐานทางด้านความมั่นคงของประเทศทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม

ถนัด เดชทรัพย์ (2551) ได้กล่าวว่า ธรรมนูญ หมายถึง การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

ชาญชัย พิงขุนทด (2552) ได้กล่าวว่า ธรรมนูญ หมายถึง กติกา กรอบ ทิศทาง กฎเกณฑ์ การบริหารจัดการที่ดีงาม โดยเป็นเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติมี การส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจสุจริตโปร่งใส ไม่คดโกง สามารถตรวจสอบการกระทำได้ ทำให้ผลของงานเกิดประสิทธิภาพต่อส่วนรวม ส่งผลให้ทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือได้รับความเสมอภาคทั้ง ภาครัฐ เอกชน และประชาชน

สาทิพย์ บุญมี (2552) ได้กล่าวว่า ธรรมนูญ หมายถึง รูปแบบการบริหารงานของภาครัฐที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านโดยชอบธรรม และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมจากทุก ส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศ มีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มี ประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

สุรพงษ์ ปัญญาอุดมกุล (2552) ได้กล่าวว่า ธรรมนูญ หมายถึง หลักในการบริหารจัดการเป็น หลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือกัน ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อกระจาย อำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมนูญ คือ การมี ส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมี คำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกัน ได้ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างเป็นขั้นตอนสามารถตรวจสอบได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ได้กล่าวว่า ธนาคารโลกมีการอธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่า “เป็นลักษณะและ 23 วิธีทางของการใช้อำนาจ ในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การบริหาร จัดการภาครัฐ ภาระรับผิดชอบรอบตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนา ความโปร่งใสและข้อมูลข่าวสาร” โดยธนาคารโลก (WorldBank) ได้กำหนดหลักการ/แนวทางในการวัดระดับ คุณภาพการกำกับดูแลหรือการบริหาร กิจกรรมบ้านเมืองในประเทศต่าง ๆ ครอบคลุม 6 มิติ ดังต่อไปนี้

1. การมีสิทธิมีเสียงของประชาชนและการรับผิดชอบ (Voice and Accountability) หมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลด้วยตนเอง รวมถึงการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนตลอดจนเสรีภาพในการชุมนุม

2. ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและปราศจากความรุนแรง (Political Stability and Absence of Violence) หมายถึง โอกาสความเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะไร้เสถียรภาพหรือถูกโค่นล้มโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เช่น การใช้ความรุนแรงทางการเมือง และ การก่อการร้าย เป็นต้น

3. ระบบสิทธิผลของรัฐบาล (Government Effectiveness) ได้แก่ การให้บริการ และความสามารถของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนระดับความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง รวมถึงคุณภาพของการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความมุ่งมั่นจริงจังของรัฐบาลที่มีต่อนโยบายดังกล่าว

4. คุณภาพของมาตรการควบคุม (Regulatory Quality) หมายถึง ชีตความสามารถของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายและออกมาตรการควบคุม รวมถึงการบังคับใช้นโยบายและ มาตรการดังกล่าวให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และเอื้อต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนาได้

5. นิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ระดับของการที่บุคคลฝ่ายต่าง ๆ มีความมั่นใจ และยอมรับปฏิบัติตามกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันของสังคม โดยเฉพาะคุณภาพของการบังคับให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญา การตรวจและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมรวมถึงโอกาสความเป็นไปได้ที่จะเกิดอาชญากรรมและความรุนแรง

6. การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control of Corruption) ครอบคลุมในเรื่องเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ทั้งในรูปแบบของการทุจริตประพฤติมิชอบเพียงเล็กน้อยหรือขนาดใหญ่ รวมถึงการเข้าครอบครองรัฐโดยชนชั้นนำทางการเมืองและนักธุรกิจเอกชนที่มุ่งเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ได้กล่าวอีกว่าคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (UNESCAP 2005) ได้ให้ความหมายของคำว่า การกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) คือกระบวนการ ในการตัดสินใจและกระบวนการซึ่งการตัดสินใจได้รับการนำไปปฏิบัติ (หรือไม่ปฏิบัติ) โดยเสนอว่า ธรรมาภิบาลจะเป็นหลักประกันว่าการคอร์ปชั่นจะลดลงและความคิดเห็นของคนกลุ่มน้อยจะได้รับการพิจารณาและเสียงของผู้ด้อยโอกาสจะได้รับการนำมาประกอบในการตัดสินใจตลอดจนเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบันและในอนาคตได้ด้วย โดย UNESCAP ได้จัดทำกรอบแนวทางในการส่งเสริมธรรมาภิบาลออกเป็น 8 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ความรับผิดชอบ
- 2) ความโปร่งใส
- 3) การตอบสนองที่รวดเร็ว
- 4) ความเท่าเทียม
- 5) ความมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ
- 6) การปฏิบัติตามหลักกฎหมาย
- 7) การมีส่วนร่วมและ
- 8) การมุ่งเน้นความเป็นเอกฉันท์

ก่อเกียรติ สัพโส (2553) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และ ภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข มีความรู้สึกสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทินกร อัครศรีชัยโรจน์ (2553) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมีคุณภาพเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขภาวะวิกฤติอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็น ไทยรัฐธรรมนุญ และ กระแสโลกยุคปัจจุบัน

สามารถ อภิสันธ์ (2553) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองที่มีธรรมะ หรือความถูกต้อง เป็นหลักในการปฏิรูปสังคมไทย เพื่อการปรับตัวให้เกิดความเข้มแข็งถูกต้อง เป็นธรรมในทุกส่วนของสังคม โดย

เน้นที่ประชาสังคมต้องเป็นรัฐที่กระจายอำนาจให้การปกครอง ส่วนท้องถิ่นรวมกันทำมากขึ้น อำนาจประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนา สังคม ให้อยู่รวมกันอย่างสันติสุข และมีเสถียรภาพ

โดยสรุป ธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นกลไกสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน สามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ที่จะปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมายและแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่อผลที่กระทำ และมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในการปฏิบัติงาน ภายใต้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ ตอบสนองความต้องการของคนในสังคม มีระบบบริหารราชการที่ดีมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

1.2 แนวคิดธรรมนูญฉบับใหม่

แนวคิดธรรมนูญฉบับใหม่มีการพูดถึงเป็นครั้งแรกในแวดวงของหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาประเทศนับแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1980 ภายหลังจากที่ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับผลของนโยบายการปรับโครงสร้างของธนาคารโลก ในช่วงนั้นได้มีการใช้คำว่า Good Governance อย่างกว้างๆ ในการกล่าวถึงธรรมาภิบาลและรูปแบบของระบบการเมืองที่ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ (Accountability) และความโปร่งใส (Transparency) ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมักถูกนำไปเชื่อมโยงกับเงื่อนไขทางการเมือง เช่น ความเป็นประชาธิปไตย การส่งเสริมระบบที่มีพรรคการเมืองหลายพรรค และการเลือกตั้งเสรี (ริชชา ศานติยานนท์ และคณะ, 2544) จากนั้นได้มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้อย่างกว้างขวางในหมู่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรระหว่างประเทศที่มีส่วนร่วมในโครงการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ มูลเหตุจูงใจให้บุคคลเหล่านี้หันมามองการบริหารจัดการที่ดี คือ ความล้มเหลวของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศตามแนวทางของประเทศซีกโลกตะวันตกโดยเฉพาะกลุ่มประเทศในแถบลาตินอเมริกาและแอฟริกาผู้รับผิดชอบมองว่า สาเหตุของความล้มเหลวมาจากการที่รัฐไร้ความสามารถที่จะดำเนินการตามที่ได้รับการแนะนำ ทั้งนี้มุมมองดังกล่าวถือว่ารัฐบาลเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจที่สำคัญในสังคมทุกระดับจึงมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการบริหาร ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้าง และระเบียบกฎหมายที่ค่อนข้างซับซ้อน ของรัฐ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายในการพัฒนาประเทศไปปฏิบัติประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้ ในระบบราชการอย่างจริงจัง นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับแรงผลักดันอย่างมากจากกระแสโลกาภิวัตน์ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงสภาวะการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาค ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาปฏิรูปโครงสร้าง และวิธีการปฏิบัติของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีการศึกษาและนำแนวคิดของธรรมนูญฉบับใหม่มาผสมผสานกับรูปแบบการปกครองที่ใช้อยู่ และมีการผลักดันให้เป็นหลักในการสร้างการปกครองที่ดีของประเทศ (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2546: 40)

จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2540 เมื่อประเทศไทยต้องประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินภาวะแวดล้อมและเงื่อนไขการปฏิรูปวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้รัฐบาลต้องหันมาให้ความสนใจประเด็นนี้อย่างจริงจัง โดยได้พิจารณาเห็นความจำเป็นที่ประเทศชาติต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณะสังคมและประเทศ เพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศเพื่อสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างทันสถานการณ์ ส่งผลให้รัฐบาลได้มีหนังสือลงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ขอความร่วมมือจากมูลนิธิสถาบันวิจัย

เพื่อการพัฒนาประเทศไทยในการดำเนินการค้นคว้าวิจัย เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในการแก้ปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืนถาวรโดยเร็วที่สุดคณะทำงานเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ระดมนักคิดในประเทศหลายสาขาที่อาสาสมัครมาร่วมทำงาน และคณะทำงานได้จัดทำเอกสารข้อเสนอต่างๆ ที่จะส่งเสริมธรรมาภิบาลในประเทศไทยเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2542 ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) จัดทำบันทึกเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเสนอรัฐมนตรีพิจารณาในการประชุมวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2542 ได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอและเห็นสมควรให้เร่งสร้างธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาลในสังคมไทย โดยให้จัดทำเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำไปปฏิบัติได้ และจะไม่ถูกยกเลิกเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ซึ่งจะทำการดำเนินการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2542 เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี จึงให้นายกรัฐมนตรีลงนามในระเบียบดังกล่าวเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2542 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 ลง วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2548: 26) ความต่อเนื่องของแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี มีความชัดเจนมากขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) โดยมีแนวทางการพัฒนาเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ปราศจากการทุจริตบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม ดังนั้นการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จำเป็นต้องให้ความสำคัญลำดับสูงกับการปฏิรูปภาครัฐให้เป็นองค์กร ขนาดเล็กที่มีคุณภาพการปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพคล่องตัวสอดคล้อง กับนโยบายและแผนชาติ และการปรับระบบและกลไกเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจควบคู่กับการปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจังโดยผนึกกำลังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ควรดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544) ดังนี้

- 1) ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐไปสู่แนวทางการบริหารจัดการที่ดี
- 2) กระจายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) ป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกภาคส่วน
- 4) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลทุกภาคส่วนในสังคม
- 5) เสริมสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีของภาคเอกชน
- 6) เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ผ่านมาไม่สามารถ

ส่งผลให้ระบบการบริหารจัดการประเทศ ปรับเปลี่ยนสู่การมีระบบธรรมาภิบาลอย่างแท้จริงได้ คงเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนในเชิงรูปแบบที่ไม่สามารถพัฒนาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงในทุกระดับ ดังนั้นการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการประเทศอย่างแท้จริง จึงกำหนดให้มียุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ดังนี้

- 1) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย
- 2) เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ
- 3) สร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาลเน้นการอำนวยความสะดวกแก่การกำกับควบคุมและทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา
- 4) กระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- 5) ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และเป็นบรรษัทภิบาลมากขึ้น
- 6) ปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา
- 7) รักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพ และความยั่งยืน

1.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรอบ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทาง หรือวิธีปฏิบัติในการพิจารณาองค์ประกอบของธรรมาภิบาล ในที่นี้ได้พิจารณาจากการนำแนวนโยบายและหลักเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลของหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญ ได้แก่ องค์การระหว่างประเทศและหน่วยงานราชการของภาครัฐและแนวความคิดของนักวิชาการท่านอื่น ๆ ในส่วนของหน่วยราชการของรัฐจะได้พิจารณาถึงสำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ดังรายละเอียด ดังต่อไปนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้แบ่งองค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีออกเป็น 6 ประการ ดังนี้

2.1 หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจของตัวบุคคล

2.2 หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

2.3 หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

2.4 หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

2.5 หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความ รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจน การเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

2.6 หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ

สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน (บุษบง ชัยเจริญ วัฒนะ และบุญมี ลี, 2544)

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอว่า องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีควรมี 11 องค์ประกอบ (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะและบุญมี ลี, 2544) ดังนี้

1) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

2) ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมือง และชนบท ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ

3). ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4) มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการ และสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5) ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6) มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

7) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8) การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ(Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9) การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) พัฒนา ปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัย และเป็นธรรม

10) ความรับผิดชอบ(Accountability)เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่

11) การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุมโอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดหรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการแทน

องค์ประกอบของธรรมาภิบาลตามที่ United Nations Development Programme (UNDP) เสนอ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541)

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ประชาชนทั้งชายและหญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อมโดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ที่มีอำนาจอันชอบธรรม (Legitimate Intermediate Institution)

2) กฎหมายที่ยุติธรรม (Rule of Law) การปกครองประเทศจะใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐาน และทุกคนเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศต้องมีความยุติธรรมและถูกบังคับใช้กับคนกลุ่มต่างๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

3) ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency) กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์กติกาต่างๆ มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ (Free Flow of Information) ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของทางราชการได้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

4) การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation) การตัดสินใจดำเนินนโยบายใดๆ ของภาครัฐ ต้องมีการประสานความต้องการหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดเป็นความเห็นร่วมกัน (Broad Consensus) บนพื้นฐานของสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

5) กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) กระบวนการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง มีความชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่น การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพ การมีคณะรัฐมนตรีที่ปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม การมีระบบราชการที่สุจริตโปร่งใส ตรวจสอบได้ การมีกระบวนการเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมืองการมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทำหน้าที่ไต่สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่รัฐที่ร่ำรวยผิดปกติ

6) ความเสมอภาค (Equity) ประชาชนทุกคนมีความสามารถอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสต่างๆ ในสังคม เช่น โอกาสพัฒนาหรือมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยรัฐเป็นผู้จัดสรรสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการโดยเท่าเทียมกัน

7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) กระบวนการและสถาบันต่างๆ เช่น รัฐสามารถจัดสรรใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมโดยรวม รวมถึงการทำงานที่รวดเร็วมีคุณภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8) พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) การตัดสินใจใดๆ ของภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานนั้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลัก และมีจิตใจเสียสละเห็นคุณค่าสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่

9) การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision) การที่ผู้นำและประชาชนในประเทศมีวิสัยทัศน์ในการสร้างธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของธรรมรัฐไว้ 9 ประการ ตามความหมายของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน
2. กฎหมายที่ยุติธรรม
3. ความเปิดเผยโปร่งใส
4. การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม
5. กลไกการเมืองที่ชอบธรรม
6. ความเสมอภาค
7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล
8. พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม
9. การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์

สุดจิต นิมิตรกุล (2543) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบในการส่งเสริมสร้างการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี 11 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความเสมอภาค ความรู้และทักษะของ เจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความ

อดกลั้นอดทน หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้กำกับดูแล เป็นองค์ประกอบของธรรมาภิบาล ที่มุ่งเน้นไปทางด้านการปกครอง การพัฒนา และการกระจายอำนาจ โดยมีความหมายดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่ในการบริหาร เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชน

2. ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ

3. ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตน ไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4. มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่กำหนด

5. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราວร้องทุกข์ชัดเจน

6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และมีวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วม

7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (promotion of gender balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม ในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9. การดำเนินการตามหลักธรรม (Operating by rule of law) พัฒนาปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุมโดยงานบางอย่างให้องค์กร ท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชน หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการแทน

เปรม ติณสูลานนท์ (2548) ได้กล่าวว่า การบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ ถ้าผู้บริหารไม่มีคุณธรรมจริยธรรม การใช้จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้บริหารจะต้องมีจิตสำนึกที่จะทำสิ่งที่ดีไปใช้และขจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไปสิ่งเหล่านี้ คือ

1. ความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมทั้งของการบริหารภาครัฐและของผู้บริการความซื่อสัตย์ไม่ได้ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ต้องตามจริยธรรมและศีลธรรมด้วย

2. กฎหมายเป็นที่ยอมรับกันว่า กฎหมายไม่สามารถอุดช่องโหว่การบริหารผู้บริหารที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายวางมาตรฐานขั้นต่ำของการประพฤติชอบไว้เท่านั้น แต่มาตรฐานทางจริยธรรมในเรื่องของการประพฤติชอบและความซื่อสัตย์นั้นสูงกว่ากฎหมาย

3. ความเป็นธรรมบอกยากกว่าความเป็นธรรมคืออะไรบ้างว่าความเป็นธรรมอยู่ที่จิตสำนึกของผู้บริหารก็ไม่แน่ว่าจะถูกนัก เพราะผู้บริหารลำเอียงถ้าคนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์สูงสุดถือว่าเป็นธรรม

4. ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเป็นจริยธรรมของการบริหารเช่นเดียวกับเรื่องนี้ คือ ในตัวประสิทธิภาพเองอาจไม่สอดคล้องกับจริยธรรม กรณีจริยธรรมมีความสำคัญมากเราสามารถหาหนทางที่จะให้ประสิทธิภาพไปด้วยกันได้กับจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส หรือความเป็นธรรม

5. ความโปร่งใส เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเป็นจริยธรรมของการบริหารเช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีการเรียกร้องหาความโปร่งใסקันมาก เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบการบริหารภาครัฐได้ เรามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารบัญญัติให้รัฐเปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน การหลีกเลี่ยงไม่เปิดเผยข้อมูลถือได้ว่าขัดจริยธรรม

6. ความมั่นคงของรัฐ เราใช้จริยธรรมในการบริหารงานเพื่อผลประโยชน์ของรัฐความมั่นคงของรัฐ ผลประโยชน์ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ คือประโยชน์ของรัฐอย่างหนึ่ง การใช้จริยธรรมการบริหารความมั่นคงอาจกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจึงหาความสมดุลให้ได้

7. คำนิยมของคนไทยส่วนใหญ่ยังเชื่อว่า ความร่ำรวยสร้างชื่อเสียงเกียรติยศและฐานะได้ จึงมีคนจำนวนไม่น้อยรับสร้างควมร่ำรวยโดยไม่แยแสต่อจริยธรรม

ชาญชัย พิงฆุนทด (2552) กล่าวว่า องค์ประกอบของธรรมาภิบาล มีดังต่อไปนี้ความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม การมีส่วนร่วม มีความรู้ ความสามารถความเสมอภาค การมีหลักนิติธรรม ความถูกต้อง มีจิตสำนึกในหน้าที่ที่มีวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน ความคุ้มค่า ความอดทนอดกลั้น การกำกับดูแล และการมีเป้าหมายที่

สังคม ก่อเกียรติศัพท์โส (2553) กล่าวว่า องค์ประกอบธรรมาภิบาลของสำนัก นายกรัฐมนตรี ซึ่งสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2542 ได้ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก นั่นคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยราชการเพื่อถือปฏิบัติ

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ซื่อสัตย์ อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส โดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

โดยสรุป การนำหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีหรือการบริหารภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและปฏิบัติการในองค์กรนั้น มีจุดประสงค์สำคัญคือ การสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับประชาชน โดยปัจจัยสำคัญประการแรกที่หน่วยงานภาครัฐต้องคำนึงถึงในการบริหารจัดการเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชน ได้แก่ การกำหนดนโยบายต่างๆที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้กระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีจิตสำนึกสาธารณะที่จะสร้างสรรค์พัฒนางานต่างๆ ตามลักษณะของปัญหาและความต้องการ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนก็ได้ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้น ซึ่งนับเป็นโอกาสที่ดีในการจะให้ตัวแทนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทต่อการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น ทั้งด้านการใช้งบประมาณและวิธีการบริหารจัดการด้านต่างๆ รวมถึงการที่ประชาชนควรได้รับข้อมูลข่าวสารหรือประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานต่างๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ทันสถานการณ์

ธรรมาภิบาล อาจจะประกอบไปด้วยหลักการสำคัญหลายประการแล้วแต่วัตถุประสงค์ที่นำมาใช้ หลักการที่ถูกนำไปใช้เสมอคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การมุ่งฉันทามติ การมีสำนึก รับผิดชอบ การตอบสนองประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ความเท่าเทียมกันและการคำนึงถึงทุกกลุ่ม การปฏิบัติตามหลักนิติธรรม และความโปร่งใส และตามที่ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ได้ให้สำคัญกับหลักการสำคัญ 6 หลักการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ซึ่งในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้เน้นในหลักด้านคุณธรรม และความโปร่งใสเป็นสำคัญ และในเครื่องมือการประเมินยังมีการนำหลักด้านอื่นๆ มาเป็นดัชนีและตัวชี้วัดย่อยอีกด้วยองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลที่จะทำให้เกิดผลดีในพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพโดยมีองค์ประกอบดังนี้ นิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วม รับผิดชอบ และสุดท้าย คือ มีคุณค่า

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม

การบริหารจัดการในที่นี้หมายถึง แนวทางการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใดๆของบุคคล และ/หรือหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ ภาคที่ไม่สังกัดภาครัฐ และภาคประชาชน โดยบุคคล และ/หรือ หน่วยงานนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาหรือสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขและการกินอยู่แต่เพียงพอดี ให้แก่หน่วยงานและประชาชน

2.1 ความหมายของคุณธรรม

พลาโต (Plato) เห็นว่า คุณธรรม (virtue) มีความหมายคล้ายกับจริยธรรม (ethics) โดยคุณธรรมเป็นความรู้ (knowledge) หรือ virtue is knowledge นอกจากนี้คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นเองหรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญได้ แต่เกิดจากกระบวนการการเรียนรู้ (learning process) หรือการมีประสบการณ์(experiences) และคุณธรรมต้องเกิดจากความรู้ที่ไม่ใช่ทฤษฎี โดยเป็นความรู้จากการปฏิบัติ พลาโตยังแบ่งลักษณะสำคัญของคุณธรรมออกเป็น 4 ประการ คือ

- 1) ปัญญาหรือปรีชาญาณ (wisdom)
- 2) ความกล้าหาญ (courage)
- 3) การรู้จักประมาณ/เดินสายกลาง (temperance)
- 4) ความยุติธรรม (justice)

ความหมายของคุณธรรม คุณธรรมอาจแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า virtueหรือmoralityก็ได้ คุณธรรมเป็นนามธรรมหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับจิตใจ เรื่องของความคิดที่อยากจะให้ความหมายจนเป็นที่ยอมรับของทุกคนได้ การให้ความหมายมีมากมายหลายทัศนะ และหลายระดับ ตั้งแต่ระดับคนธรรมดาจนถึงขั้นสูงของผู้ที่เป็นเทพชั้นพรหมเพื่อให้บรรลุถึงขั้นโลกุตระธรรมจากความหลากหลายของการให้ ความหมายของคุณธรรมดังกล่าว ผู้ที่ประกาศตัวเองว่ามีคุณธรรมจึงอาจไม่ใช่ผู้ที่มีคุณธรรมตามความหมายของคุณธรรมที่แท้จริงหรือตามความหมายของคนอื่นหรือกลุ่มอื่นก็ได้ ตัวอย่างความหมายของคุณธรรม เช่น

1) คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี หรือสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ เช่น ความเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จโดยหวังประโยชน์ส่วนตนอย่างเคยชินและสม่ำเสมอ เป็นคุณธรรมประการหนึ่ง โดยคำว่า “คุณ” หมายถึง ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้นๆ ในขณะที่คำว่า “ธรรม” หมายถึง คุณความดี ความจริง ความถูกต้อง

2) คุณธรรม หมายถึง ความรวมถึง เมตตา กรุณา เสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน เหล่านี้ หากผู้ใดประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจของผู้นั้น

3) คุณธรรมเป็นวิถีแห่งความดีงามในการดำรงชีวิต ยังมีคุณธรรมมากเท่าใด ก็จะมีความโน้มเอียงในการทำความดีมากขึ้น

4) คุณธรรมเป็นคุณภาพจิตฝ่ายดีที่ควบคุมให้คนมีความประพฤติดี เป็นความเชื่อของคนส่วนใหญ่ เป็นสิ่งงดงามที่จะส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์และความดีที่แท้จริงต่อชุมชน

5) คุณธรรม หมายถึง คุณภาพของจิตใจที่เข้าถึงความดีงามเป็นคุณงามความดีในตัวของมันเองเป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามมีประโยชน์มากและมีโทษน้อย

6) คุณธรรม หมายถึง ความเข้าใจและความรู้สึกถึงความดีงามความดีนั้นแล้วนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ดังนั้นคุณธรรมจึงเป็นบ่อให้เกิดความมีจริยธรรมนั่นเอง

7) คุณธรรม คือ ความรู้สึกนึกคิดเป็นสภาพคุณงามความดีอยู่ภายใต้จิตใจของคนที่จะส่งให้มีการกระทำแต่สิ่งดีที่ควรปฏิบัติ เช่น ความยุติธรรม ความจริงใจ และความเมตตา นักปรัชญาต่างประเทศกล่าวถึงความหมายของคุณธรรมไว้ เช่น โสกราตีส (Socrates) แบ่งลักษณะสำคัญของคุณธรรมออกเป็น 5 ประการคือ

- 1) ความรู้ (wisdom)
- 2) การปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนา (deity)
- 3) ความกล้าหาญ (courage)
- 4) การควบคุมตนเอง (self-control)
- 5) ความยุติธรรม (justice)

2.2 ความสำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม

คุณธรรมเป็นสิ่งดีงามสำคัญจำเป็น รวมทั้งมีประโยชน์ต่อชุมชน สังคม ประเทศชาติและต่อการบริหารจัดการในชุมชน ดังนั้นเมื่อการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมได้นำคุณธรรมมาใช้จึงย่อมเพิ่มความสำคัญให้แก่การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมมากขึ้นด้วย ในที่นี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมไว้ 10 ประการ ซึ่งบางประการมีความสัมพันธ์ และอาจคาบเกี่ยวกันได้ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมเป็นการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม โดยคุณธรรมนั้นเป็นตัวกำหนดควบคุม หรือบังคับให้พฤติกรรมของคนเป็นไปในด้านดีหรือประพฤติดี อันจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลเอง เช่น ทำให้จิตใจผ่องใส มีความซื่อสัตย์สุจริตรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตลอดจนการบริหารจัดการด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมจึงมีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมเพิ่มมากขึ้นและยังสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ของสังคมไทยอีกด้วย

2. คุณธรรมเป็นตัวชี้วัดระดับความเจริญความเสื่อมของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งครอบคลุมตัวชี้วัดด้านจิตใจที่แสดงว่ามนุษย์มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์แตกต่างจากสัตว์ทั่วไป และยังคงครอบคลุมตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมตลอดทั้งความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วย ตัวชี้วัดดังกล่าวนี้มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม โดยเฉพาะเมื่อมีการประเมินผลคุณภาพหรือบริการด้านจิตใจของการบริหารจัดการทำให้การบริหารจัดการเป็นระบบและตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของชุมชน

3. คุณธรรมมีส่วนทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคง เข้มแข็ง และสันติสุข ดังนั้นการบริหารจัดการที่ยึดแนวทางคุณธรรม นอกจากจะทำให้การบริหารจัดการมีแนวโน้มที่จะบริหารจัดการได้ง่ายขึ้น และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะช่วยเพิ่มความสำคัญให้แก่การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมอีกด้วย

4. คุณธรรมเป็นแนวทางยุทธศาสตร์ (strategy) หรือมรรควิธี (means) ที่นำไปสู่จุดหมายปลายทาง (ends) ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติเมื่อการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมได้เน้นเรื่องคุณธรรมย่อมทำให้การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมดำเนินไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติด้วยเช่นกัน

5. คุณธรรมเป็นหัวใจหรือเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาและบริหารจัดการทั้งหลายเป็นต้นว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) การบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (good governance) และการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมได้เน้นเรื่องคุณธรรม จึงทำให้การบริหารจัดการนี้ตรงประเด็นสอดคล้องกับสภาพของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และยังมีความสำคัญเพิ่มขึ้นอีกด้วย

6. การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมย่อมเน้นในเรื่องคุณธรรมซึ่งมีส่วนช่วยให้คนคิดดี ทำดี ยังมีคุณธรรมมากก็ยิ่งทำให้คนมีแนวโน้มคิดและทำความดีเพิ่มมากขึ้น หากแต่แต่ละคนได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว คุณธรรมจะมีส่วนช่วยให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติเกิดความร่มเย็นเป็นสุขพร้อมทั้งมีโอกาสปรับปรุงหรือพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้า และยั่งยืนต่อไปได้ด้วยความสำคัญของคุณธรรมดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้การบริหารจัดการที่เน้นแนวทางคุณธรรมมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นอีก

7. การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมมีส่วนช่วยให้การบริหารจัดการเกิดความเป็นธรรม รอบคอบ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

8. การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารผู้มีอำนาจหรือผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกระดับบริหารจัดการไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

9. การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมมีส่วนทำให้เกิดความสมดุลในการบริหารจัดการระหว่างด้านวัตถุกับด้านจิตใจโดยช่วยยับยั้งชะลอ หรือช่วยให้การบริหารจัดการด้านวัตถุรอบคอบมากขึ้น ในเวลาเดียวกัน การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมยังมีส่วนส่งเสริมความสำคัญของการ บริหารจัดการด้านจิตใจเพิ่มมากขึ้นด้วย

10. การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมมีส่วนสำคัญทำให้คนและบุคลากรที่มีคุณธรรมในหน่วยงานได้รับการยอมรับและยกย่องเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการตรงกันข้าม หาก

บุคลากรขาดคุณธรรมแม้จะมีสภาพบรรดาศักดิ์หรือมีความรู้ความสามารถก็จะถูกดูถูกดูหมิ่นได้ ความหมายของคุณธรรมมีแนวโน้มกว้างขวางและครอบคลุมความหมายของจริยธรรมหรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า จริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรม

ดังนั้น คำว่า คุณธรรม หมายถึง การคิดและทำคุณงามความดีเป็นประจำของคนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมพร้อมกันนั้นได้กำหนดความหมายของการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมที่ใช้ในที่นี้ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใดๆ ที่ตั้งมาเป็นประจำเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยบุคคลและ/หรือ หน่วยงานนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาหรือสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขให้แก่ประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ส่วนคนที่มีคุณธรรมอย่างแท้จริงจะต้องคิดและทำคุณงามความดีเป็นประจำอย่างต่อเนื่องจนเคยชินหรือจนเป็นนิสัยอย่างชัดเจน

2.3 หลักการสำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม

หลักการสำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมอาจศึกษาและประมวลได้จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจากทศพิธราชธรรมตามลำดับ ซึ่ง วิรัช นิภาวรรณ (ออนไลน์. 2559) ศึกษาและและสรุปรวมเป็น หลักการสำคัญของการบริหาร จัดการตามแนวทางคุณธรรม 10 ประการ ดังนี้

1. การรักษาความสัจ คำว่า สัจ หรือ สัจจะ แปลว่า ความจริง ความจริงใจ เช่น ทำงานร่วมกันต้องมี สัจจะต่อกัน ส่วนการรักษาความสัจ หมายถึง ความจริงต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติตน แต่สิ่งที่เป็นธรรมเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวเองและแก่ส่วนรวม ปฏิบัติงานหรือบริหารจัดการด้วยความ จริงใจ บริสุทธิ์ใจ ไม่เสแสร้ง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของส่วนรวม คุณธรรมข้อนี้สนับสนุนให้คนมีความจริงใจต่อตัวเองก่อน ต่อจากนั้นก็จริงใจต่อผู้อื่น และนำไปสู่การประกอบคุณงามความดีหรือประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรมต่อส่วนรวม เช่น แสดงออกด้วยการรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ตนเองรู้สำนึกภายในจิตใจ เสมอว่าตนเป็นใครมีหน้าที่อะไรและควรทำอย่างไร เป็นต้น ฉะนั้นคุณธรรมข้อนี้จึงเป็นที่มาของความซื่อสัตย์ สุจริตและความรับผิดชอบ อันเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการสร้างประโยชน์และความเป็นธรรมในสังคม

2. การรู้จักข่มใจตนเอง หมายถึง การควบคุมตนเองในเวลาที่มีสิ่งภายในและภายนอกมากระทบพยายามฝึกใจของตัวเองให้อยู่ในความนึกคิดที่เป็นสัจย์ เป็นจริง และไม่หวั่นไหวในทางที่ไม่ดีไม่งาม

3. ความอดทน หมายถึง การทนต่อโลก โกรธ หลง ทั้งกายวาจาใจ การทนต่อความ ยากลำบาก ไม่ท้อถอย ไม่หมดกำลังใจกำลังใจที่จะดำเนินชีวิต อดทนต่อความทุกข์ ความเหนื่อยยาก และไม่ปล่อยให้สิ่งที่ไม่ดีไม่งามมาครอบงำ

4. การละความชั่ว หมายถึง การไม่ทำสิ่งไม่ดี

5. การเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันผู้อื่นในสิ่งที่ควรให้เพื่อความสุข และประโยชน์ของส่วนรวม

6. ความเมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข การรู้จักคิด พุด ทำด้วยความ เมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน รวมทั้งการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

7. ความสามัคคี หมายถึง การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์ให้ งานที่ทำสำเร็จ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นและประเทศชาติ

8. ความสุจริต หมายถึง การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนหรือยึดมั่นอย่างสุจริตในกฎกติกา และระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมกันเสมอกัน โดยต้องสุจริตทั้งในความคิดการพูดและการกระทำ

9. ความเที่ยงธรรม หมายถึง การที่ทุกคนต่างพยายามทำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุผล หรือการที่ทุกคนมีความคิดความเห็นถูกต้องเที่ยงตรงอยู่ในเหตุในผล

10. การส่งเสริมคนดี หมายถึง การสนับสนุนคนที่มีทั้งคุณภาพและคุณธรรมให้เข้ามาอยู่ในตำแหน่งบริหารจัดการ และยกย่องคนดีในเวลาเดียวกันก็ควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจและก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้ด้วยการนิทา ประณาม หรือไม่สนับสนุนคนเลว รวมทั้งคอยป้องกัน ฝึกระวัง ควบคุม ตรวจสอบ และลงโทษคนเลว

กล่าวโดยสรุปการบริหารจัดการเป็นแนวทางการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาหรือสร้างหน่วยงานให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดด้านความโปร่งใส

3.1 ความหมายของความโปร่งใส

ความโปร่งใสเป็นทั้งแนวคิดและกระบวนการที่นำไปสู่การเปิดเผย การตรวจสอบได้และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพราะในแต่ละองค์กรและแต่ละสังคมล้วน มีวัฒนธรรม องค์กรธรรมเนียมปฏิบัติ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมที่แตกต่างกัน แต่ใน มุมมองร่วมย่อมจะมี ธรรมเนียมการปฏิบัติที่สามารถเปิดเผยตรวจสอบและให้ความโปร่งใสได้ เช่น ความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ เป็นผลจากนโยบายและวิธีปฏิบัติที่จัดช่องทางของการให้ข้อมูลด้วยวิธีที่เสริมความเข้าใจนโยบายสาธารณะ และระเบียบปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานที่เป็นไปอย่างเปิดเผย หรือเรียกได้ว่าเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนโยบายของรัฐต่อกลุ่มที่ให้ความสนใจหรือกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ซึ่งการสื่อสารนี้ อาจมีอุปสรรคต่อกระบวนการเพราะบุคคลที่ให้ความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องนั้นมีแตกต่างหลากหลาย เช่น ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และนักลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น สำหรับความหมายของความโปร่งใสนั้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

Bellver and Kaufmann (2005) ได้ให้ความหมายของความโปร่งใสว่า หมายถึง การเพิ่มขึ้นของการ หมุนเวียนของข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ตรงเวลาและน่าเชื่อถือได้ ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งหมดสามารถเข้าถึงได้

สถาบันพระปกเกล้าฯ (2548) ได้ให้ความหมายว่า ความโปร่งใส หมายถึง การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบนโยบายของรัฐ กล่าวคือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายนั้น พร้อมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นในทางเลือกต่างๆ ที่มีผลกระทบ ต่อการดำรงชีวิตของตน ทั้งนี้รัฐจะต้องสนับสนุนข้อมูลเพื่อให้ประชาชนใช้ในการพิจารณาตัดสินใจ

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (2544) ได้ให้ความหมายของความโปร่งใสว่าเป็นสถานะที่ ชัดเจนชัดเจน ไม่มีคลุมเครือหรือการบริหารภาครัฐในการดำเนินธุรกิจใดๆ ต่อสาธารณะ อย่างมีเหตุผล และมีหลักเกณฑ์ ซึ่งอาจแสดงในรูปแบบของระบบเอกสารที่ถูกต้องชัดเจน เช่น บันทึก การประชุม รายงาน การจดบันทึกต่างๆ เป็นต้น

อัมมาร สยามวาลา (2547) ได้ให้ความหมายของความโปร่งใสว่า เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สังคมจะ ป้องกันและรู้ถึงปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้อย่างสะดวก ซึ่งจำเป็นที่จะต้องวางกฎระเบียบ เพื่อให้ผู้มี อำนาจตัดสินใจต้องเปิดเผยล่วงหน้าถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ รวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจและมาตรการ ที่จะวัดผลอันเนื่องจากการตัดสินใจนั้นๆ ความโปร่งใสไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การ ฉ้อราษฎร์บังหลวง แต่สังคม อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าหากผู้มีอำนาจบิดพลิ้ว ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลที่ เกี่ยวข้องหรือไม่โปร่งใส ผู้ที่นั้นเจตนาที่จะ ฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือกำลังปกปิดพฤติกรรมดังกล่าว

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ความโปร่งใส หมายถึง ระบบไหลเวียนของข้อมูล ข่าวสาร ของหน่วยงานราชการ ซึ่งรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ การกำหนดกติกา หลักเกณฑ์ และ กระบวนการทำงาน ที่ต้องจัดให้มีการเปิดเผย และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง ภายในและภายนอก หน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ด้วยวิธีการต่างๆ

3.2 แนวคิดและความสำคัญด้านความโปร่งใส

แนวคิดด้านความโปร่งใส เกิดจากหลักการของธรรมาภิบาล ซึ่งนอกจากจะประกอบด้วย 4 หลักการ ดังที่ธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียใช้แล้ว ยังมีการจำแนกแตกต่างกันออกไปอีก เช่น หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นต้น และเมื่อ พิจารณาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และ ปรับปรุงเพิ่มเติมตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จะพบว่า มุ่งองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความรับผิดชอบ
5. หลักการมีส่วนร่วม
6. หลักความคุ้มค่า

ซึ่งจากองค์ประกอบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หลักความโปร่งใสเป็นหนึ่งในหลักการที่จำเป็นต่อระบบ ธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเครื่องมือที่จะทำให้เป้าหมายอื่นๆ บรรลุความสำเร็จ เช่น การพัฒนา คุณภาพชีวิต และการบริหารรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังเป็นวิธีการ แก้ไข และป้องกันการ ททุจริตคอร์รัปชันได้อีกแนวทางหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้นจากรายงานต่างๆ ยังระบุว่าหลักความโปร่งใสเป็น องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้กระบวนการพัฒนาในภาพรวมดีขึ้นและส่งเสริมการเจริญเติบโตในมิติต่างๆ รวดเร็ว ขึ้นกว่าเดิม นอกเหนือจากการมีมาตรฐานทางจริยธรรมที่สูงและการตรวจสอบได้ในภาครัฐ

ส่วนความสำคัญของความโปร่งใสเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เป้าหมายอื่นๆ บรรลุถึงความสำเร็จ เช่น การพัฒนาชีวิต และการบริหารงานของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล อีกทั้งยังเป็นวิธีป้องกันการ ททุจริตคอร์รัปชันที่ดี ซึ่งทำให้ผู้บริหารและปฏิบัติในภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็ภาครัฐและภาคเอกชนให้ ความสนใจกับความโปร่งใส เพราะมองเห็นประโยชน์ในหลายด้าน โดยความสำคัญของความโปร่งใสสามารถ สรุปได้ (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2551) ดังนี้

1. ความโปร่งใสสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศและเพิ่มความ น่าเชื่อถือของสภาพเศรษฐกิจ
2. ความโปร่งใสทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเพิ่มการตรวจสอบได้ของภาคเศรษฐกิจและ ภาครัฐ โดยการตรวจสอบได้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าไม่มีความโปร่งใส
3. ความโปร่งใสเป็นหัวใจของประชาธิปไตยเพราะความโปร่งใส หมายถึง การมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในการตัดสินใจของรัฐบาลที่มีผลต่อชีวิต และเป็นการมอบอำนาจแก่ประชาชนที่จะเลือกดำเนินชีวิต จากข้อมูลที่ได้รับอันเป็นการสร้างความเท่าเทียมและสร้างทางเลือกให้กับประชาชนซึ่งเป็น กระบวนการสำคัญ ของประชาธิปไตย
4. ความโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ในอดีตวาทกรรมเกี่ยวกับการ พัฒนาจะพิจารณาเฉพาะประเด็นเรื่องรายได้งบประมาณรายจ่าย และการจ้างงาน แต่ในปัจจุบันวาทกรรม

ทั้งหลาย ได้นำประเด็นของความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่ง Sen (1999) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จหรือการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ชีวิตอย่างเสรี ต้องเคารพในสิทธิหลายประการ รวมทั้งสิทธิทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในทรัพย์สินที่ดิน เสรีภาพทางการเมือง การรับประกันความปลอดภัย (Protective Security) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับประกันความโปร่งใส

5. ความโปร่งใสในภาครัฐส่งผลดีต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน ประสิทธิภาพของการบริหาร นโยบาย ภาครัฐ และการพัฒนา การเพิ่มความโปร่งใส ยังสามารถลดผลเสียของนโยบายรัฐบาล เช่น ช่วยลดระยะเวลา ในการเก็บภาษีและการใช้กฎระเบียบที่ซับซ้อน ลดการสิ้นเปลืองและลดปัญหาคอร์รัปชัน

6. การรับประกันความโปร่งใสที่ หมายถึง การรับประกันสิทธิของบุคคลในข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ สิทธิเหล่านี้สามารถป้องกันการละเมิดอำนาจที่เกิดขึ้นจากการมีข้อมูลที่ไม่เท่าเทียม ดังนั้นจึงช่วยลดปัญหา คอร์รัปชันได้ด้วย การรับประกันความโปร่งใสยังส่งเสริมการพัฒนาด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงาน สนองตอบการตอบโต้ต่อปัญหาปัจจุบันด้วยวิธีการเมืองทางประชาสังคมและทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม กัน

7. การส่งเสริมความโปร่งใสทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะความโปร่งใสในกระบวนการ นโยบายจะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและยอมรับนโยบายใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็วและง่ายยิ่งขึ้น

8. ความโปร่งใสมีความสำคัญต่อภาคประชาชน เพราะการตัดสินใจของรัฐบาล มีผลกระทบต่อ ประชาชนทุกคนประชาชนจึงมีสิทธิที่จะรับรู้กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล เพื่อสามารถมั่นใจว่าการ ตัดสินใจของรัฐบาลนั้นจะส่งผลร้ายแก่ตนเองหรือไม่ ซึ่งหากรัฐบาลมีความโปร่งใสก็จะเพิ่มความเชื่อมั่นของ ประชาชนต่อรัฐบาล และการตัดสินใจที่มีความโปร่งใสก็มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

กล่าวโดยสรุป คือ ความโปร่งใสมีความสำคัญทั้งทางการเมืองการบริหารจัดการทั้งภาครัฐและเอกชน ระบบการพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศให้เป็นประชาธิปไตย มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3.3 หลักการความโปร่งใส

ความโปร่งใสเป็นความชัดเจนของกระบวนการปฏิบัติงานที่เปิดเผย ข้อมูลข่าวสาร แนวนโยบาย ผล การปฏิบัติงาน และการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการตรวจสอบและการใช้กลไก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงมีหลักการร่วมสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2551)

1. **หลักการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร** จากการศึกษาของ Beller and Kaufmann (2005) เกี่ยวกับผลการวิจัยการสร้างโปร่งใสให้กับรัฐบาลของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยแบ่งขอบเขตของความโปร่งใสเป็น 2 ลักษณะ คือ ความโปร่งใสด้านเศรษฐกิจ สถาบันและการเมือง (Economic Institutional and Political Transparency) จากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างระหว่างความโปร่งใสทางเศรษฐกิจ สถาบันและการเมืองภายในระดับประเทศอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่าการทำให้เกิดความโปร่งใสขึ้นได้ โดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรมากมาย เนื่องจากความโปร่งใสมักจะช่วยให้รัฐบาลประหยัดทรัพยากรสาธารณะ (Public Resources) และมักจะเป็นเครื่องมือที่สามารถแทนองค์การอิสระและองค์กรตรวจสอบที่มี ประสิทธิภาพมากกว่าและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า โดยผู้วิจัยได้ให้หลักการของความโปร่งใส คือ ระดับความ เปิดเผยของสถาบันที่หมายถึงขอบเขตความสามารถที่บุคคลภายนอก เช่น ภาคประชาชน หรือผู้ถือหุ้น สามารถตรวจสอบควบคุม และประเมินการกระทำของบุคคลภายในเช่นเจ้าพนักงานรัฐหรือผู้บริหารองค์กรได้ ดังนั้น การเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐ จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเพิ่มความโปร่งใสของ ภาครัฐ เพราะฉะนั้นสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลจึงจำเป็นต้องได้รับการรับรองโดยกฎหมายแต่ภาวะทางการเมือง

และทางระบบราชการมักทำให้ นักการเมืองและข้าราชการมีเหตุผลจูงใจที่ต้องปิดบังข้อมูล ดังนั้นการมีมติเห็นชอบหรือกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารจึงสามารถควบคุมคอร์รัปชันได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น Mendel (2004) ได้จัดทำหลักการปฏิบัติสากลในเชิงเปรียบเทียบที่ประเทศต่างๆ พึงกระทำในการออกกฎหมายข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นหลักการสำคัญของความโปร่งใส ดังนี้

1. เปิดเผยมากที่สุด (Maximum Disclosure) กฎหมายข่าวสาร ควรปฏิบัติตามหลักการมุ่งเน้นเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. พันธกรณีเพื่อเปิดเผย (Obligation to Publish) หน่วยงานสาธารณะควรมีพันธกิจที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญต่อสาธารณชน
3. ส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่เปิดเผย (Promotion of Open Government) องค์กรของรัฐควรส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่เปิดเผย
4. จำกัดข้อยกเว้น (Limited Scope of Exceptions) ควรมีการกำหนดข้อยกเว้น จากการเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจนที่สุด และน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และข้อยกเว้นทั้งหลายควรผ่านการทดสอบ เรื่อง “ความเสียหาย” และ “ประโยชน์ของส่วนรวม” อย่างเคร่งครัด
5. ขั้นตอนที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึง (Process to Facilitate Access) การขอข้อมูลควรผ่านกระบวนการขั้นตอนที่รวดเร็ว ยุติธรรม การทบทวนการปฏิเสธการขอข้อมูลควรเป็นไปอย่างอิสระและเปิดเผย
6. ค่าใช้จ่าย (Costs) ประชาชนไม่ควรถูกกีดกันจากการขอข้อมูลด้วยค่าใช้จ่ายที่สูงเกินความจำเป็น
7. การประชุมแบบเปิด (Open Meeting) การประชุมองค์กรของรัฐ ควรเปิดเผยให้สาธารณชนเข้าร่วมและรับรู้ได้
8. ยึดการเปิดเผยเป็นหลัก (Disclosure Takes Precedence) กฎหมายซึ่งขัดแย้งกับหลักการเปิดเผยมากที่สุดควรได้รับการแก้ไขหรือยกเลิก
9. ปกป้องผู้แจ้งเบาะแสร (Protection for Whistle Blower) บุคคลที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทุจริตควรได้รับการปกป้อง

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญเพราะแสดงถึงความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การตรากฎหมาย การกำหนดการเปิดเผย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในส่วนของแผนงาน นโยบายและกิจกรรมต่างๆ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม การเอื้ออำนวยการเข้าถึง การเข้าถึงอย่างสะดวก ปลอดภัย การส่งเสริมกิจกรรม การตรวจสอบกระบวนการเปิดเผย และการเข้าถึงข้อมูล

2. หลักการตรวจสอบได้ การตรวจสอบได้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ข้าราชการกับสาธารณชน หรือประชาชน เพราะฉะนั้นการตรวจสอบได้จึงมีมิติทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งองค์กรเพื่อความโปร่งใสแห่งประเทศไทย ระบุว่า การตรวจสอบได้นั้นมีความครอบคลุมทั้งในมิติการเมืองและการบริหาร การเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบจากภายนอกหรือจากประชาชน รวมทั้งการสร้างระบบตรวจสอบจากภายใน และการรับผิดชอบจากการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่มีหลักการและมีเหตุผลเพียงพอ การตรวจสอบได้มีบทบาทสำคัญในการบริหารรัฐกิจที่เกี่ยวข้องกับแนวทางหรือวิธีการที่ข้าราชการและหน่วยงานของรัฐจัดการกับความคาดหวังที่หลากหลายจากภายในและภายนอกหน่วยงาน โดยมีประเภทของการตรวจสอบได้ 5 ประเภท คือ

- 1) การตรวจสอบได้ทางกฎหมาย (Legal Accountability)
- 2) การตรวจสอบได้ด้านวิชาชีพ (Professional Accountability)

- 3) การ ตรวจสอบได้ด้านการเมือง (Political.Accountability)
- 4) การตรวจสอบได้ด้านจริยธรรม (Moral Accountability)
- 5) การตรวจสอบได้ด้านหน่วยงาน (Organization Accountability)

อย่างไรก็ตามในสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงผู้คน และ กระบวนการ มีวิธีการใช้อำนาจแบบใหม่ มีมาตรฐานใหม่ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ลักษณะความสัมพันธ์ในการตรวจสอบได้ระหว่างผู้ตรวจสอบและผู้ถูกตรวจสอบจึงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่นกัน และจำเป็นต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการตรวจสอบได้อยู่ตลอดเวลา

3. หลักการมีส่วนร่วมในความโปร่งใส องค์การการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนานาชาติ (International Association for Public Participation) ซึ่งเป็นสถาบันที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารราชการ แบบมีส่วนร่วมได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ระดับนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงาน ของภาครัฐและหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่แท้จริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชน สามารถเข้าถึงได้

ระดับที่ 2 การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการ/การปฏิบัติงานของ หน่วยงานภาครัฐอย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นการ ปรัชษาหารือ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อเสนอแนะความคิดเห็นประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วง ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายการตัดสินใจ และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน

ระดับที่ 3 เป็นระดับที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องใน กระบวนการกำหนดนโยบายการวางแผนงานโครงการ และวิธีการทำงานโดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ จัดระบบอำนวยความสะดวกยอมรับการเสนอแนะ และการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน

ระดับที่ 4 การมีส่วนร่วมระดับนี้ มักดำเนินการในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม การที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทเป็นหุ้นส่วน หรือภาคีในการดำเนิน กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ

ระดับที่ 5 การส่งเสริมอำนาจประชาชน เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเต็มในการ ตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อเข้ามาทดแทนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ดำเนินการหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจและภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น

สรุปว่า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เสริมสร้างให้กระบวนการแห่ง ความโปร่งใสมีความชัดเจนและมีความหมายต่อประชาชนมากขึ้น การสร้างความ โปร่งใสมิได้เป็นเพียงแค่การ ให้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการตรวจสอบได้ในบางประเด็นเท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ อย่าง แท้จริงจนไปสู่การเสริมสร้างอำนาจให้กับประชาชนนั้นว่ามีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนากระบวนการ แห่งความโปร่งใสไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

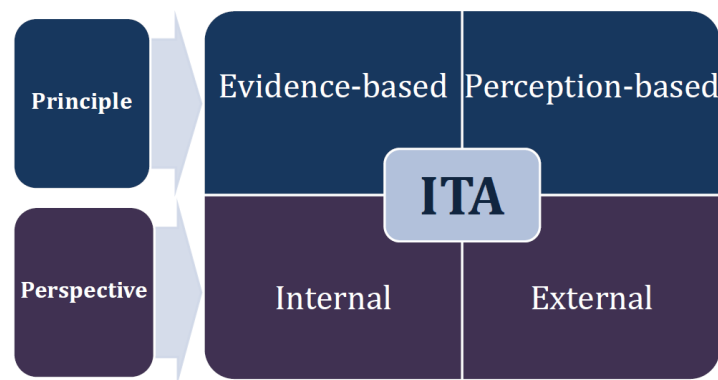
4. กรอบแนวคิดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment : ITA)

ในการที่จะทราบระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐภายใน ประเทศ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้ดีขึ้น

นั้น การประเมินผลจากการรับรู้ของประชาชนหรือผู้รับบริการจากหน่วยงานภาครัฐแต่เพียงด้านเดียวคงไม่เพียงพอ สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้สร้างสมดุลในเครื่องมือการประเมินการทุจริต 2 รูปแบบคือ

1. เครื่องมือการประเมินระดับการทุจริตในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากการรับรู้ของประชาชนผู้มีประสบการณ์ในการเข้ารับบริการจากภาครัฐโดยตรงและเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานนั้นๆ (Perception-based)

2. เครื่องมือการประเมินความพยายามของหน่วยงานภาครัฐในการต่อต้านการทุจริตและการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานซึ่งสามารถตรวจสอบได้ทั้งจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based) และจากมุมมองการรับรู้

ภาพที่ 1 การบูรณาการแนวคิดในการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเพื่อสร้างสมดุลในระบบการประเมิน

จากแนวคิดในการสร้างสมดุลในเครื่องมือการประเมินดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้กำหนดดัชนีสำคัญ 5 ดัชนี ได้แก่

1. **ความโปร่งใส (Transparency)** ประเมินจากความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามประสบการณ์ในการรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐและจากข้อมูลเอกสาร/หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - Based) บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของหน่วยงาน

2. **ความพร้อมรับผิด (Accountability)** ประเมินจากความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามประสบการณ์ในการรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ

3. **คุณธรรมการให้บริการของหน่วยงาน (Integrity in Service Delivery)** ประเมินจากการรับรู้ของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ

4. **วัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture)** ประเมินจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานภาครัฐและจากข้อมูลเอกสาร/หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - Based) บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของหน่วยงาน

5. **คุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity)** ประเมินจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน

รายละเอียดดัชนี ตัวชี้วัด การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment: ITA)

1. ดัชนีความโปร่งใส (Transparency Index)

ดัชนีความโปร่งใส หมายถึง การปฏิบัติราชการตามภารกิจของหน่วยงานที่มีความโปร่งใสการมีธรรมาภิบาล (Good Governance) ด้วยความเป็นธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ โดยประเมินจากมุมมองความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจากหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - Based) บนพื้นฐานข้อเท็จจริงจากเอกสาร/หลักฐานต่างๆ ในการดำเนินงานของหน่วยงาน แบ่งเป็น 2 ตัวชี้วัด 9 ตัวชี้วัดย่อย ดังนี้

1.1 การดำเนินงานขององค์กร ประเมินจากมุมมองการรับรู้ของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจากหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - Based) เกี่ยวกับการให้และเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง มาตรฐานการปฏิบัติงาน ความเป็นธรรม/ไม่เลือกปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการปฏิบัติงาน ตามภารกิจหลักของหน่วยงาน ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการ และการเข้าถึงข้อมูลตามภารกิจหลักของหน่วยงาน

1.2 ระบบการร้องเรียนขององค์กร ประเมินจากมุมมองการรับรู้ของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียและจากหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - Based) เกี่ยวกับระบบการร้องเรียนของหน่วยงาน โดยแบ่งเป็นประเด็นการประเมิน ได้แก่ การตอบสนองข้อร้องเรียน ช่องทางการร้องเรียน และการแจ้งผลร้องเรียน

2. ดัชนีความพร้อมรับผิด (Accountability Index)

ดัชนีความพร้อมรับผิด หมายถึง การปฏิบัติราชการตามภารกิจของเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ ตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงานดัชนีนี้จะวัดระดับความรับผิดชอบตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานคือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ และพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมุ่งผลสำเร็จของงาน โดยประเมินจากมุมมองความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน มี 1 ตัวชี้วัด คือ ความรับผิดชอบตามการปฏิบัติหน้าที่

3. ดัชนีคุณธรรมการให้บริการของหน่วยงาน (Integrity in Service Delivery Index)

ดัชนีคุณธรรมการให้บริการของหน่วยงาน หมายถึง พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีการดำเนินการโดยไม่เป็นธรรมและไม่โปร่งใส ไม่เป็นไปตามกระบวนการมาตรฐานในระหว่างการส่งมอบบริการ หรือขั้นตอนการให้บริการ การเลือกปฏิบัติเมื่อได้รับการเสนอเงื่อนไขพิเศษหรือจูงใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน กลุ่มหรือพวกพ้อง ดัชนีนี้จะวัดระดับการรับรู้จาก 2 แง่มุม ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลการทุจริต (Corruption Perceived) และประสบการณ์ตรง (Experience) ของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แบ่งเป็น 2 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 การรับรู้ข้อมูลการทุจริต ประเมินจากความคิดเห็นที่เป็นการรับรู้หรือเคยรับฟังเกี่ยวกับการรับสินบนในรูปแบบต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการดำเนินงานหรือการให้บริการที่เป็นพิเศษจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนบางอย่างสำหรับตนเองและพวกพ้องหรือบุคคลอื่นๆ

3.2 ประสบการณ์ตรง ประเมินจากความคิดเห็นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวกับการถูกร้องขอให้เงินพิเศษ เรียไร ขอรับบริจจาค หรือความบันเทิงต่างๆ หรือผลประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้บริการ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการดำเนินงานหรือการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

4. ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture Index)

ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร หมายถึง การปฏิบัติราชการตามภารกิจของหน่วยงานที่ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม จรรยาวิชาชีพ และมีระบบการต่อต้านการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

ดัชนีนี้เป็นการประเมินจากมุมมองความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐภายในหน่วยงาน และจากการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - Based) บนพื้นฐานข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงจากเอกสาร/หลักฐานต่างๆ ของหน่วยงาน ตลอดจนข้อมูลการถูกชี้มูลความผิดจากสำนักงาน ป.ป.ช. และ สำนักงาน ป.ป.ท. มาใช้ประเมินแบ่งเป็น 2 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์กร ประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม หรือเป็นไปตามประมวลจริยธรรมขององค์กรปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มหรือพวกพ้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย มีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วนถูกต้องและไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง การปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสำเร็จของงานรักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ ตลอดจนการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพ

2. การต่อต้านการทุจริตขององค์กร ประเมินการรับรู้ถึงแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การเผยแพร่หลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริต การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน การเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายและกระบวนการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน หน่วยงานหรือกลุ่มงานตรวจสอบภายในมีการทำงานอย่างเป็นอิสระ ระบบการตรวจสอบภายในหน่วยงานสามารถป้องกันการทุจริตได้ การนำผลการประเมินการตรวจสอบภายในไปปรับปรุงเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและป้องกันการทุจริตได้ การติดตามและตรวจสอบผู้กระทำการทุจริต กระบวนการลงโทษผู้กระทำการทุจริต การใช้เงินที่ไม่สมควรและเพื่ออุดหนุนธุรกิจของตนเองหรือพวกพ้อง การเรียกรับเงินพิเศษและการเรียกรไโรโอกาสต่างๆ การพัฒนาเครือข่ายและสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อป้องกันการทุจริต การจัดให้มีระบบป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนขององค์กร รวมถึงการรวมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเพื่อการบริหารงานที่โปร่งใส

5. ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Work Integrity Index)

ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน หมายถึง ระบบการบริหารงานของหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการที่ดียึดระบบคุณธรรมความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม

ดัชนีนี้เป็นการวัดระบบการบริหารงานภายในหน่วยงาน ในเรื่องของระบบการบริหารงานบุคคล (Personnel Management) การบริหารงบประมาณ (Budget Execution) และความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน (Fairness in Work Assignment) โดยประเมินจากมุมมองความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐภายในหน่วยงาน แบ่งเป็น 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. การบริหารงานบุคคล ประเมินจากประสบการณ์ตรงและการรับรู้จากมุมมองของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่ได้รับมีความเป็นธรรมเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงานและการได้รับทุนการศึกษา ระบบความก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่มีความชัดเจน ระบบเพื่อรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้อยู่ปฏิบัติงานแก่หน่วยงานที่มีความเหมาะสม การประเมินความดีความชอบของบุคลากรตามระดับคุณภาพของผลงาน ความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน ความพึงพอใจในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร การคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานที่มีความเหมาะสม ตลอดจนการให้ความอุปถัมภ์แก่บุคคลที่มีผลต่อระบบการบริหารงานบุคคล

2. การบริหารงบประมาณ ประเมินจากมุมมองการรับรู้จากมุมมองของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้การบริหารงบประมาณขององค์กรคำนึงถึงความคุ้มค่าประหยัดถูกต้องตามกฎหมายและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3. ความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน ประเมินจากจากประสบการณ์ตรงและการรับรู้จากมุมมองของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานมีอิสระในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และเสนอแนวความคิดที่แตกต่าง ความเป็นธรรมในการสั่งการ การมอบหมายงานที่เป็นไปตามภารกิจขององค์กรตามที่กฎหมายกำหนดและมีความเหมาะสม มิใช่การสั่งการหรือมอบหมายงานในเรื่องส่วนตัวของผู้บังคับบัญชา รวมถึงผลกระทบทางลบจากการไม่ปฏิบัติงานส่วนตัวของผู้บังคับบัญชาตามที่ได้รับมอบหมาย

วิธีประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

1. แหล่งข้อมูลในการประเมิน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินหน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงานประกอบไปด้วย 3 แหล่ง ดังนี้

1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน หมายถึง บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ผู้อำนวยการ/หัวหน้า ข้าราชการ/พนักงาน ไปจนถึงลูกจ้าง/พนักงานจ้าง ที่ทำงานให้กับหน่วยงานภาครัฐมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก หมายถึง บุคคล นิติบุคคล บริษัทเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐอื่นที่เคยมารับบริการหรือมาติดต่อกับภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ นับตั้งแต่ในปีพ.ศ. 2563 เป็นต้นมา

3) เว็บไซต์ หมายถึง เว็บไซต์หลักของหน่วยงานภาครัฐที่ใช้ในการสื่อสารต่อสาธารณะ

2. เครื่องมือในการประเมิน

เครื่องมือในการประเมิน จะประกอบไปด้วย 3 เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลจากแต่ละแหล่งข้อมูล ดังนี้

1) แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Integrity and Transparency Assessment: IIT) เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบเลือกตัวเลือกคำตอบตามการรับรู้ของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน โดยเป็นการประเมินระดับการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในที่มีต่อหน่วยงานตนเองใน 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดการปฏิบัติหน้าที่ ตัวชี้วัด การใช้งบประมาณ ตัวชี้วัดการใช้อำนาจ ตัวชี้วัด การใช้ทรัพย์สินของราชการ และตัวชี้วัดการแก้ไขปัญหาการทุจริต

2) แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External Integrity and Transparency Assessment: EIT) เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบเลือกตัวเลือกคำตอบตามการรับรู้ของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก โดยเป็นการประเมินระดับการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกที่มีต่อหน่วยงานที่ประเมิน ใน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดคุณภาพการดำเนินงาน ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการสื่อสาร และตัวชี้วัดการปรับปรุงระบบการทำงาน

3) แบบตรวจการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment: OIT) เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบมีหรือไม่มีเปิดเผยข้อมูล พร้อมทั้งระบุ URL เพื่อเชื่อมโยงไปสู่แหล่งที่อยู่ของการเปิดเผยข้อมูล และระบุคำอธิบายเพิ่มเติมประกอบคำตอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ของหน่วยงาน โดยเป็นการประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะของหน่วยงานเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลในเว็บไซต์หลักของหน่วยงานได้ ใน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดการเปิดเผยข้อมูล (ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัดย่อย ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานการบริหารงาน การบริหารเงินงบประมาณการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการส่งเสริมความโปร่งใส) และตัวชี้วัดการป้องกันการทุจริต (ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัดย่อย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต และมาตรการภายในเพื่อป้องกันการทุจริต)

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลจากแต่ละเครื่องมือในการประเมิน ดังนี้

1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ จำนวนร้อยละ 10 ของ จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในแต่จะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 30 ตัวอย่าง กรณีหน่วยงานมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในจำนวนน้อยกว่า 30 คนให้เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในทั้งหมด กรณีหน่วยงานมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในจำนวน มากกว่า 4,000 คน ให้เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในไม่น้อยกว่า 400 ตัวอย่าง

2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวนร้อยละ 10 ของจำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก แต่จะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 30 ตัวอย่าง กรณีหน่วยงานมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกจำนวนน้อยกว่า 30 คนให้เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกทั้งหมดกรณีหน่วยงานมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกจำนวนมากกว่า 4,000 คน ให้เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกไม่น้อยกว่า 400 ตัวอย่าง

3) เว็บไซต์ของหน่วยงาน เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์หลักของหน่วยงานทุกหน่วยงาน
เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. นำเข้าข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกโดยให้หน่วยงานระบุจำนวนประมาณการจำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก และกรอกรายชื่อ ตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกของหน่วยงานตามแบบฟอร์มและตามที่สำนักงาน ป.ป.ช.หรือคณะที่ปรึกษาแนะนำ (ผู้ดูแลระบบของหน่วยงานเป็นผู้กรอกข้อมูลและผู้บริหารจะต้องตรวจสอบและอนุมัติข้อมูล)

2. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบ EIT ดำเนินการ 3 วิธีการ ดังนี้

1) ให้หน่วยงานนำ URL หรือ QR code ไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกของหน่วยงานที่มารับบริการหรือมาติดต่อกับหน่วยงาน โดยหน่วยงานควรคำนึงถึงช่องทางการเผยแพร่ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกจะสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกจะเข้ามาตอบแบบสำรวจ EIT ด้วยตนเองผ่านทาง URL หรือ QR code ซึ่งจะเป็นการตอบเข้าสู่ระบบ ITAS โดยตรง

2) คณะที่ปรึกษาการประเมินจะวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกที่สำคัญของหน่วยงานเพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน จากนั้นจะกำหนดแนวทางและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักทางวิชาการ ทั้งนี้อาจเก็บข้อมูลจากรายชื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกตามที่หน่วยงานจัดส่งข้อมูลในระบบ ITAS หรืออาจขอรับข้อมูลเพิ่มเติมหรืออาจขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่หน่วยงาน หรือแหล่งข้อมูลตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด

3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก สามารถเข้ามาตอบแบบสำรวจ EIT ของหน่วยงานได้โดยการค้นหาช่องทางการเข้าตอบจากระบบ ITAS เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกที่เคยมารับบริการหรือมาติดต่อกับหน่วยงานในปีพ.ศ. 2563 ได้มีโอกาสได้เข้ามาตอบแบบสำรวจ EIT ได้ด้วยตนเองในระบบ ITAS โดยตรง

ทั้งนี้ หากหน่วยงานมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติสามารถสอบถามและขอรับคำแนะนำจากคณะที่ปรึกษาการประเมินเพื่อให้ดำเนินการให้ถูกต้อง รวมไปถึงคณะที่ปรึกษาการประเมินอาจมีการสอบถามหรือสุ่มตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบ EIT ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและสามารถสะท้อนผลของหน่วยงานได้ตามหลักทางวิชาการมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบ OIT ดำเนินการโดยให้หน่วยงานตอบลงในระบบ ITAS โดยการตอบคำถามมี/ไม่มีพร้อมทั้งระบุ URL เพื่อเชื่อมโยงไปสู่แหล่งที่อยู่ของข้อมูล และระบุคำอธิบายเพิ่มเติมประกอบคำตอบ (ผู้ดูแลระบบของหน่วยงานเป็นผู้กรอกข้อมูลและผู้บริหารจะต้องตรวจสอบและอนุมัติข้อมูล) จากนั้นคณะที่ปรึกษาการประเมินจะตรวจสอบการเปิดเผย ข้อมูลตามแบบ OIT โดยตรวจสอบจากคำตอบและ

URL ของหน่วยงาน และพิจารณาให้คะแนนโดยอ้างอิงตามความครบถ้วนขององค์ประกอบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละประเด็นการประเมินหากหน่วยงานมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติสามารถสอบถามและขอรับคำแนะนำจากคณะที่ปรึกษาการประเมินเพื่อให้ดำเนินการให้ถูกต้อง

4. คะแนนและระดับผลการประเมิน

ผลการประเมินจะมี 2 ลักษณะ คือ ค่าคะแนน โดยมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน และระดับผลการประเมิน (Rating Score) โดยจำแนกออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ระดับ
95.00 – 100	AA
85.00 – 94.99	A
75.00 – 84.99	B
65.00 – 74.99	C
55.00 – 64.99	D
50.00 – 54.99	E
0 – 49.99	F

โดยสรุปแนวความคิดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรได้กำหนดดัชนีในการประเมินที่คำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล จรรยาบรรณสากล และวัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นหลัก รวมถึงข้อเท็จจริงของการทุจริตที่เกิดขึ้น ภายในหน่วยงานภาครัฐ สาเหตุส่วนมากเกิดจากการดำเนินงานของระดับบุคคล หรือเกิดจากปัจจัยทางวัฒนธรรมขององค์กร หรือเกิดจากลักษณะงานและการรับสั่งของต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดการทุจริต ดังนั้นวิธีการบริหารจัดการภายในองค์กรที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กรให้กลายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ภายในองค์กร โดยการสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กรของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ยากต่อการดำเนินงานก็ตามแต่เป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานต้องสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่องค์กรที่มีคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนเป็นการสร้างแนวร่วมในการต่อต้านการทุจริต อันจะส่งผลต่อสังคม ชุมชน และประเทศ เกิดความตระหนักถึงภัยจาก การทุจริต และปฏิเสธการทุจริตในทุกรูปแบบ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการรณรงค์และเสริมสร้างวัฒนธรรมขององค์กร โดยให้ ความสำคัญกับการดำเนินงานที่มีความโปร่งใสความพร้อมรับผิด คุณธรรมการให้บริการของหน่วยงาน วัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร และคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน โดยจะทราบถึงประเด็นในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาวิธีการดำเนินงานภายในองค์กรที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานให้สูงขึ้น ได้รับการยอมรับจากผู้รับบริการจากทุกภาคส่วน และเป็นหน่วยงานภาครัฐต้นแบบในการดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตให้กับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ต่อไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

5.1 ความหมายของรูปแบบ

ทิตานา แชมมณี (2545) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่าเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น คำอธิบายเป็นแผนผังไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

สมิท และคนอื่น ๆ (Smith et al., 1980) ได้ให้ความหมายของแบบจำลองว่า หมายถึง การย่อปรากฏการณ์จริงให้เล็กลง เพื่อใช้ทำความเข้าใจข้อเท็จจริงปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆ โดยจัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายขึ้น แบบจำลองไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่เป็นตัวแทนของความจริงหรือปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ดาฟ (Daft, 1992) กล่าวว่า แบบจำลอง หมายถึง ตัวแทนอย่างง่ายที่ใช้อธิบายมิติที่สำคัญบางมิติขององค์การจากการศึกษาความหมายของรูปแบบ สรุปได้ว่า รูปแบบมีสองลักษณะ คือ ความหมายเชิงกายภาพซึ่งหมายถึง แบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรมและความหมายเชิงแนวคิดคุณลักษณะซึ่งหมายถึง แบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรมและความหมายเชิงแนวความเป็นจริงอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ออกมาให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องความเป็นเหตุเป็นผลและการเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน โดยใช้เหตุผลข้อมูล และฐานคติมาประกอบกันเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอธิบายทฤษฎีที่มีอยู่แล้วให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นใช้เป็น แนวทางในการสร้างทฤษฎีใหม่ๆ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

กล่าวโดยสรุปว่า รูปแบบ หมายถึง คำโครงของเรื่องที่ต้องการศึกษาโดยแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเพื่อช่วยในการศึกษาปัญหาแนวคิดและปรากฏการณ์ต่างๆ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจง่ายและดียิ่งขึ้น

5.2 ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการได้จำแนกประเภทของรูปแบบไว้หลายแนวทางซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะและความสำคัญของศาสตร์นั้นๆ ด้วยเหตุนี้การจำแนกประเภทของรูปแบบจึงมีหลายประเภท ดังนี้

สมิท (Smith, 1980) ได้จำแนกประเภทรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) ได้แก่

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า เป็นต้น

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองจริง เครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องบิน เป็นต้น แบบจำลองชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic model) ได้แก่

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือแบบจำลองเชิงคุณภาพ (Qualitative model) รูปแบบชนิดนี้พบมากที่สุดเป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

คีวาส (Keeves, 1988) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบเป็น 4 แบบ โดยยึดแนวทางของ Caplan and Tutsuoka ซึ่งเป็นการแบ่งตามลักษณะการเขียนรูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue model) เป็นรูปแบบความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อยสองสิ่งขึ้นไปในลักษณะรูปธรรม เพื่อใช้อธิบายสร้างความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมรูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic model) เป็นรูปแบบความคิดที่แสดงออกผ่านทางภาษาการพูดและการเขียน เพื่อใช้อธิบายโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์ต่างๆ รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic model) เป็นรูปแบบความคิดที่แสดงออกผ่านทางสมการหรือสูตรทางคณิตศาสตร์เพื่อเป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้วรูปแบบลักษณะนี้นิยมใช้ในด้านจิตวิทยาและทางด้านการศึกษา

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal model) เป็นรูปแบบความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสถานการณ์หรือปัญหาใดๆ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์วิธีเส้นทางจะช่วยให้เข้าใจและสามารถศึกษารูปแบบเชิงภาษาที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ดี รูปแบบลักษณะนี้นิยมใช้ในการศึกษา

5.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบที่กำหนดในรูปแบบนั้นตามแนวคิดของ คีฟส์ (Keeves, 1997) ได้กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไป ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้

2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ หรือเรื่องนั้นได้

3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

4. รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative relationships) โดยสรุปจากการศึกษากรณีตัวอย่างของรูปแบบจากเอกสารหรืองานวิจัย พบว่า การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะต้องมีองค์ประกอบใดบ้าง จำนวนเท่าใด และมีลักษณะเป็น อย่างไรนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ศึกษาเป็นสำคัญแต่ทั้งนี้รูปแบบจะต้องมีตัวแปรผันครบแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นเหตุเป็นผลกัน และความสัมพันธ์เหล่านั้นสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบนั้นโดยมีข้อมูลต่างๆ ที่เชื่อถือได้พิสูจน์ได้และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

5.4 คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เพื่อบรรยายลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเปรียบเสมือนกับเป็นสิ่งที่ผู้สนใจทำการศึกษาในเรื่องนั้นๆ ได้เข้าใจเบื้องต้นและนำไปสู่การศึกษาในเชิงลึกต่อไป ดังนั้นคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบจึงควรมีลักษณะดังที่ ทาคาโอะ มียากาวะ (1986) กล่าวว่า

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าเน้น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวม ๆ

2. รูปแบบควรนำไปสู่การพยากรณ์ผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่เมื่อทดสอบรูปแบบแล้วปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แบบนี้ต้องถูกยกเลิกไป

3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุ และผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4. รูปแบบควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ หรือความสัมพันธ์ของเรื่องที่ศึกษาได้

5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น

5.5 การประเมินรูปแบบ

การประเมินรูปแบบหรือการทดสอบรูปแบบก็มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการตรวจสอบรูปแบบนั้น ๆ ว่ามีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เทียบตรงเชื่อถือได้เพียงใดโดยปกติแล้วการวิจัยทางสังคมศาสตร์และ

พฤติกรรมศาสตร์มักจะประเมินรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติผลของการประเมินรูปแบบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธรูปแบบนั้นๆ และนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป

มาดาส , สครีเวน และสตฟัฟรี่บีม (Maduas, Scriven & Stufflebeam, 1983) ได้เสนอแนวทางการประเมินรูปแบบ ดังนี้

1. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ เป็นลักษณะการประเมินความเป็นไปได้ในการไปปฏิบัติจริง
2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์เป็นลักษณะการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ
3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นลักษณะการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้าน กฎหมายและคุณธรรม
4. มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุมเป็นลักษณะการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้เนื้อหาครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง

แต่อย่างไรก็ตามการประเมินรูปแบบนั้นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับ การศึกษา งานวิจัยวิทยานิพนธ์ แต่โดยปกติแล้วในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์จะทำการประเมินรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ หรือวิธีการเชิงปริมาณซึ่งต้องคำนึงถึงความถูกต้องและความเชื่อมั่นของข้อมูลตัวเลข มิฉะนั้นอาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดีส่วนบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนก็อาจจะประเมินโดยแนวทางที่เน้นการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

วินัย สุขसार (2551) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุลาราชธานี เขต 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุลาราชธานี เขต 5 ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 272 คน พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความเป็นธรรมาภิบาลทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมาภิบาล พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การบริหารงานกับความเป็นธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนปัจจัยด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์กัน

ฐิติพงษ์ บุญประคม (2552) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภูเขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและข้าราชการครูที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภูเขต 1 จำนวน 242 คน พบว่า 1) สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ และหลักความโปร่งใส 2) ปัญหาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านด้านที่มีปัญหา 3 อันดับแรก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส

กัมปนาท วัชรนาคม (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 พบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบต่อหลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส 2) ระดับความสำเร็จในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม

หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรมและ หลักความคุ้มค่า 3) รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอน 13 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. การสร้างความตระหนัก 2. การกำหนดความรับผิดชอบ 3. การมีส่วนร่วม 4. การทำงานเป็นทีม 5. การจัดการความรู้ 6. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 7. การอำนวยความสะดวก 8. การสร้างความสัมพันธ์ 9. การสร้างวินัย 10. การคำนึง 11. การสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ดี 12. การเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน และ 13. การให้ขวัญและกำลังใจ

ดัสกรณี เพชรดี (2553) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 27 คน ครูผู้สอน จำนวน 318 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 27 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า การบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษา มีการทำตามกฎหมาย และมีการสร้างกฎ กติกาต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับของบุคลากร พร้อมทั้งให้มีการถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ เสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ร่วมมือในการทำงานเรื่องสำคัญ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง

ทักษิณา เหลืองทวีผล (2553) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทำการศึกษา ใช้สูตรกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 334 คนโดยจำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 138 คน และ ครู จำนวน 206 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ พบว่า 1) โดยภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และเพศหญิงมีความเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

สุพรรณา พวงทอง (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ (2554) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใส ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐ 30 หน่วยงาน ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มข้าราชการและพนักงานของรัฐในระดับกรม รวม 496 ราย และทำการสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน 46 ราย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มาตรฐานการประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารงาน การให้บริการประชาชน การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณการติดตามตรวจสอบและประเมินผล การเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการปฏิบัติงานตามจริยธรรม และจรรยาบรรณ วิชาชีพข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กมลลา สุขเกษม (2555) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงเรียนในทัศนะของข้าราชการครูในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ข้าราชการครูในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 144 คน พบว่า พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงเรียนในทัศนะของ ข้าราชการครูอำเภอแก่งหางแมว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ขวัญใจ ป้อมพระเดช (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า 1) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับพบว่า หลักคุณธรรมมีการบริหารในระดับมากที่สุด รองลงมาคือหลักความโปร่งใสหลักความคุ้มค่าหลักนิติธรรมหลักความรับผิดชอบและอันดับสุดท้ายคือหลักการมีส่วนร่วม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาและสังกัดในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ต่างกันมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดในสถานศึกษาแตกต่างกันมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิไลพร จันเสงี่ยม (2555) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างครูในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 327 คน พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า หลักนิติธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใสโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ศิรินันท์ ทิพย์เจริญ (2555) ได้ศึกษาธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย โดยใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพ และใช้ข้อมูลในเชิงปริมาณมาเสริม พบว่า ธรรมาภิบาลมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ไปประยุกต์ใช้ในองค์กรบริหารส่วนจังหวัด และผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรยึดหลักหลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงานตามที่กฎหมายกำหนด โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) ได้ศึกษาและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการจัดทำมาตรฐานความโปร่งใส ปีงบประมาณ พ.ศ.2555 สรุปได้ดังนี้ ในมิติที่ 1 ด้านนโยบาย/ ผู้บริหาร และความพยายามริเริ่มของหน่วยงานในการสร้างความโปร่งใส สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความโปร่งใส ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเรื่องความโปร่งใสในองค์กร มีความพยายาม/ริเริ่มของหน่วยงานในการสร้างความโปร่งใส มิติที่ 2 ด้านความเปิดเผย การมีระบบตรวจสอบภายในองค์กรและการมีส่วนร่วม มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามภารกิจของ สศช. ที่ประชาชนสนใจและส่งผลกระทบต่อประชาชนให้ได้ทราบรวมถึงการมีมาตรฐานการให้บริการประชาชนและประกาศให้ทราบเกี่ยวกับมาตรฐานและขั้นตอนการให้บริการประชาชน นอกจากนี้ยังมีระบบ

ตรวจสอบภายในที่ดำเนินการตรวจสอบมากกว่า เรื่องเงิน/บัญชี กลุ่มตรวจสอบภายในได้มีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองต่อสาธารณะ และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติราชการ มิติที่ 3 ด้านการใช้ดุลยพินิจ ได้มีจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงลดการใช้ดุลยพินิจในการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลบุคคลเพื่อใช้เป็นหลักฐาน ประกอบการพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และมีระบบบริหารความเสี่ยงด้านความโปร่งใส มิติที่ 4 ด้านการมีระบบ/กลไกจัดการรับเรื่องร้องเรียน มีการกำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียน รวมถึงมีระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียน

พินิจ เชื้อแพ่ง (2556) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ได้ ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 302 คน พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

กมลวรรณ จิวน้อย (2557) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความคุ้มค่า ส่วนในเรื่องของแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมกันกำกับติดตามตรวจสอบ ร่วมตัดสินใจและผู้บริหารสถานศึกษาควรชี้แจงข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษาให้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรชี้แจงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีแนวทางในการปฏิบัติเหมือนกัน และด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนได้ใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมและคุ้มค่า

ธีรญา เต็งศิริ (2557) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนบึงพินาสสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สูงสุด ได้แก่ หลักความโปร่งใส และต่ำสุดคือ หลักการตอบสนอง ส่วนแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ในด้านมาตรฐานของกระบวนการปฏิบัติงานคือ ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานมีกรณีพิเศษ ประเมินผลการปฏิบัติงาน และใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบในด้านการสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ตามความจำเป็นและประโยชน์ใช้สอย คือ ประเมินผลการใช้สำรวจที่คงเหลือและสำรวจความต้องการวางแผนในด้านงบประมาณแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดหาโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า และมีการตรวจสอบระหว่างดำเนินการ ในด้านการจัดระบบแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียน คือ จัดตั้งคณะกรรมการรับร้องเรียนดำเนินการตรวจสอบ วางแผนหาแนวทางดำเนินการ แก้ไขและป้องกัน เพิ่มช่องทางการร้องเรียน ในด้านการถ่ายทอดตัวชี้วัดและเป้าหมายของสถานศึกษาสู่บุคลากร คือ ประชุมบุคลากรกำหนด มาตรฐานตัวชี้วัดและเป้าหมายร่วมกันหาแนวทางในการ

ปฏิบัติงานแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ในด้านการดำเนินงานเปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถสรุป และชี้แจงได้
 เมื่อมีข้อสงสัยคือ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและดำเนินงานตามกรอบของการประกันคุณภาพกำหนด
 ภารกิจของคณะกรรมการ มีปฏิทินในการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบ การปฏิบัติงานได้ และมีการ
 ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงาน ในด้านบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีส่วนร่วมในการ
 ประเมินผล คือ ประชุมวางแผนการมีส่วนร่วมดำเนินการสำรวจ ความพึงพอใจเชิงดู และแต่งตั้งให้มีส่วนร่วมใน
 การประเมินผลการปฏิบัติงาน ในด้านการกระจาย ทรัพยากรไปยังฝ่ายต่างๆ ตามโครงสร้างการบริหารงาน คือ
 สำรวจทรัพยากร แต่งตั้งคณะกรรมการ และประชุมจัดสรรงบประมาณ ในด้านการจัดระบบข้อมูลเพื่อการ
 ปฏิบัติการเกี่ยวกับผลตอบแทนสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ คือ ให้มีการกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพ
 ตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูลและพัฒนา ICT ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 กับบุคคลหรือองค์กรภายนอกคือการจัดประชุมวางแผนเพื่อจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการดำเนินการและ
 ประเมินผลโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในด้านการจัดการความ
 ชัดแย้งคือ ให้มีการจัดประชุม ทั้งในระหว่างและเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงาน มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและสร้าง
 ความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันในการจัดการความขัดแย้ง ขั้นสุดให้นำกฎระเบียบของสถานศึกษาและกฎหมายที่สูง
 กว่ามาใช้เป็นมาตรฐาน

มะลิ มนเดช (2558) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
 สถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดพิจิตร ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง พนักงานครู สังกัดเทศบาล
 ในจังหวัดพิจิตร จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม สภาพการบริหารตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดพิจิตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในจังหวัดพิจิตร ภาพรวมอยู่
 ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านได้เป็นด้านหลักคุณธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักนิติธรรม
 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใสมี
 การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความร่วมมือ มีการ
 ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

มณฑิรา มีรส(2558)ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การ
 บริหารส่วนจังหวัดกรณีศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า 1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไป
 ประยุกต์ใช้ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ผู้นำการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ การมีส่วน
 ร่วมภาคส่วนต่างๆ และบุคลากร 2. รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
 ปราจีนบุรีเป็นรูปแบบที่เป็นผู้นำเน้นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคน และ
 การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม

สหศักดิ์ ฤทธิ์รักษา(2558) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาล
 เมืองกาฬสินธุ์ พบว่า สถานการณ์ปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันถือเป็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญที่มี
 ผลกระทบต่อคนทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศไทยนั้นยังคงเป็นปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องเป็น
 ปัญหาที่บั่นทอนการพัฒนาประเทศเป็นระยะเวลายาวนาน ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากองค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นทำหน้าที่บริหารงานขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม ขาดความโปร่งใสในการทำงานส่งผลให้เกิดการ
 ทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางในภาครัฐ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขการทุจริตให้ได้ผลดีและมี
 ประสิทธิภาพ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ซึ่งถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ
 บริหารงาน ซึ่งเน้นเรื่องความโปร่งใสในการสร้างความไว้วางใจ ด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ด้านการ
 เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และด้านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง ส่งผลให้เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์สามารถลด

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีเพื่อการพัฒนาเทศบาลและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเป็นเลิศได้

จุฑามาส นาคปฐม (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี กลุ่มประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียน เทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทาราม จำนวน 63 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประเมินค่า 5 อันดับตามแบบของ Likert (1961) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.32-0.93 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

เปรมมิกา อ่อนธานี (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ประกอบด้วย ครูจำนวน 217 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับได้ค่าความเที่ยง 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยภาพรวมมีธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ด้านหลักนิติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักคุณธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใสโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความร่วมมือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความคุ้มค่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Clarke (2000) ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศกาน่า พบว่า ในประเทศที่ยังด้อยในการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดกลยุทธ์ต่อการพัฒนาที่จริงจัง มีการปรับตัวในการปฏิบัติต่างๆของท้องถิ่น โดยใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นและไปในทางที่ดีขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องการแบ่งฝ่ายถือพรรคถือพวก

Ross (2001) ได้วิจัยเรื่อง กรณีศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในประเทศบัลแกเรีย: การเปลี่ยนถ่ายระบบการปกครองจากระบบคอมมิวนิสต์สู่ระบบประชาธิปไตย พบว่า การบริหารกิจการที่ดี คือ ในยุคระบบคอมมิวนิสต์ที่มีการปกครองแบบรวมศูนย์กลางในลักษณะของระบบราชการทำให้สถาบันอุดมศึกษาขาดความรับผิดชอบตรวจสอบได้ยังขาดการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณะรับทราบ รวมทั้งยังขาดความเป็นอิสระถือว่าเป็นการบกพร่องในหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา

Kimmet (2005) ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบการเมืองการปกครองในประเทศในอาเซียน 4 ประเทศ พบว่า ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศที่ศึกษานี้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการนำเอาหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในเชิงของกลยุทธ์ทางการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย โดยการพิจารณาเป็นประเทศไปและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาโดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มี การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างไรทั้งเชิงของกลยุทธ์และเชิงนโยบาย รวมไปถึงการใช้หลักธรรมาภิบาลในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 2004 พบว่าหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและแพร่หลาย พร้อมทั้งเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูปการปกครองนอกจากนี้ยัง

ได้เรียนรู้การนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาด้านการเมือง การปกครองโดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้พัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่ประเทศมีความไม่แน่นอน และสถานะเศรษฐกิจฝืดเคือง ทั้งนี้ เป็น รูปแบบและเป็นแนวทางในการบริหารประเทศในรูปแบบใหม่ๆ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลจะช่วยสนับสนุนการเมืองการปกครองให้พัฒนาขึ้น ซึ่งแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากประเทศทางตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารใหม่ๆ และก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตยซึ่งนั่นก็คือ จุดประสงค์ที่สำคัญของหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง

Marcella (2007) ได้วิจัยเรื่อง โครงสร้างคณะผู้บริหารโรงเรียนของเขตการศึกษา โมริ่งโก พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนของตนมากกว่า คณะทำงานในอดีตภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ตามหลักธรรมาภิบาลประสบความสำเร็จอย่างชัดเจน ผลการวิจัยยังบอกอีกว่า คณะผู้บริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำพร้อมทั้ง ควรยึดความต้องการของนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยก็จะทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารงานระดับสูงมากขึ้นอีก ดังนั้นคณะผู้บริหารโรงเรียนควรปรับโครงสร้างใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์และนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารการศึกษาต่อไป

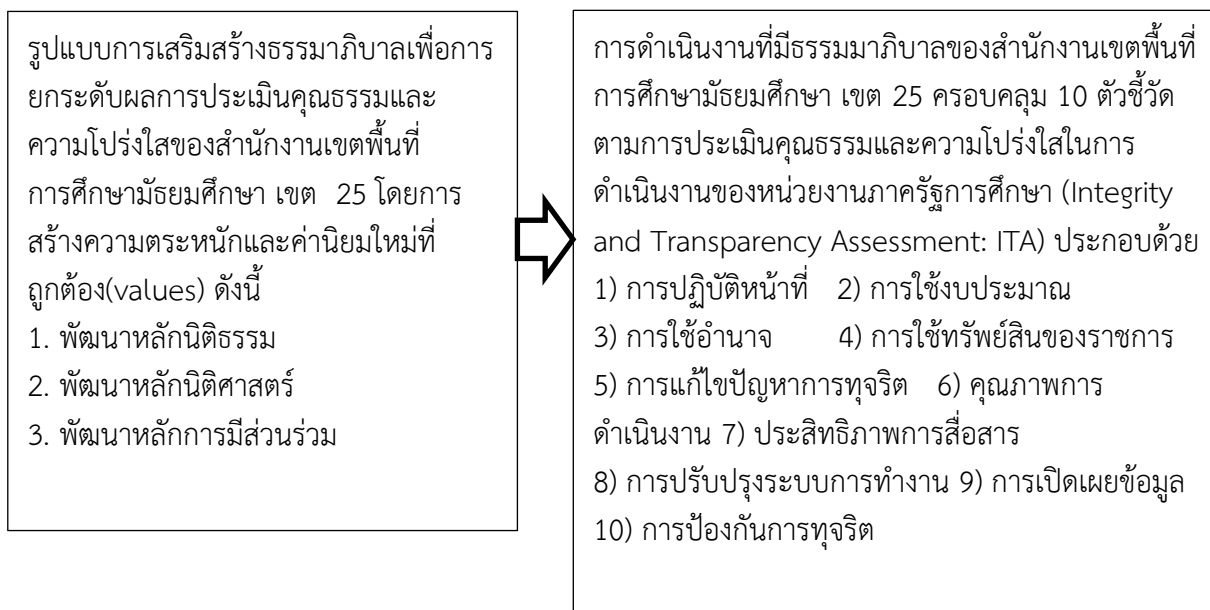
Dong and Torgler (2013) ศึกษาปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศจีน โดยศึกษาสาเหตุของการทุจริตในระดับจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มการทุจริตที่ต่ำกว่าเพศชายโดยปัญหาการทุจริตในประเทศจีนเกิดจากกฎข้อบังคับที่ไม่เข้มงวดประชาชนมีจำนวนมากแต่ทรัพยากรจำกัดเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบหลายจังหวัดในประเทศจีน มีความพยายามร่วมมือกันต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยใช้การส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งทางด้านวิชาการและศีลธรรม และพบว่า การเปิดเผยข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ และการกระจายอำนาจการบริหารงานสามารถลดปัญหาการทุจริตได้

Justesen and Bjonskov (2014) ได้วิจัยศึกษาสาเหตุและผลของการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมทั้งปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในทวีปแอฟริกา พบว่า การที่ประชาชนมีความยากจนเกิดจากการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และผลการสำรวจยังแสดงให้เห็นว่าประชาชนที่ยากจนมีแนวโน้มที่จะติดสินบนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐอีกด้วย

Petrou (2015) ศึกษาพบว่า การดำเนินงานในสายงานย่อยของหน่วยงานสนับสนุนสามารถช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน และลดแนวโน้มของการทุจริตและประพฤติมิชอบได้วิธีการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของการดำเนินงานในหน่วยงานภาครัฐบาลจะต้องเสริมสร้างระเบียบวินัย และปลูกฝังจริยธรรมอันดี และมีระบบการตรวจติดตามการดำเนินงานภายในจึงจะเป็นการป้องกันการทุจริตในการดำเนินงานได้

จากการทบทวนเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงานภาครัฐทั้งในประเทศและในประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานขององค์กรที่จะต้องเป็น เรื่อง การดำเนินงานอย่างมีคุณธรรมและเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานให้มีความโปร่งใส เพราะหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกในการให้บริการประชาชน และพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่า การประคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินในหน่วยงานต่างๆ จะเป็นการประเมินเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานให้มีความโปร่งใส มีการปฏิบัติตามภารกิจอย่างเต็มความสามารถการมีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กรระบบการบริหารงานที่ยึดระบบคุณธรรมความโปร่งใสเน้นผลประโยชน์ส่วนร่วมและปลอดจากการทุจริต ซึ่งองค์กรภาครัฐทุกแห่งสามารถปฏิบัติได้ตามนี้ จะส่งผลให้ประเทศมีภาพลักษณ์ที่ดีนำมาซึ่งความสุขของประชาชนและประเทศชาติมีการพัฒนาในทางที่ดีต่อไป

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และใช้วิธีการศึกษาวิจัย แบบพหุวิธี (Multi Methods) มีรายละเอียดของการวิจัยดังต่อไปนี้ มีรายละเอียดของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ประชากร ประกอบด้วย ข้าราชการและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทุกตำแหน่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 75 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยประมาณค่าสัดส่วนของประชากรจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จากทุกตำแหน่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการกลุ่ม ศึกษานิเทศก์ และบุคลากร จำนวน 63 คน

2. เครื่องมือและหาคคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อายุและประสบการณ์ทำงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามทำเช็ครายการ (Check List) ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ กำหนดความหมายของค่าคะแนน 5 ระดับดังต่อไปนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

3. แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อายุและประสบการณ์ทำงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามทำเช็ครายการ (Check List) ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ กำหนดความหมายของค่าคะแนน 5 ระดับดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง ความพึงพอใจรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความพึงพอใจรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความพึงพอใจรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความพึงพอใจรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ความพึงพอใจรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามและเทคนิคการตั้งข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. ร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด

3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องพิจารณาปรับแก้ โดยใช้วิธีหาค่าวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of Item Objective Congruence)

4. นำผลการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่า ข้อคำถามวัดได้ ตรงกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ ตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์หรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ ไม่ตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีคุณลักษณะที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบการศึกษา
2. ดำเนินการสอบถามสภาพปัญหาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยผู้ให้ข้อมูลคือบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผ่านระบบ Online Google Form โดย QR Cord
3. สรุปข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม และรายงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

1. นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ และร่างรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการออกแบบการดำเนินการพัฒนาเชิงระบบ 5 ขั้นตอน คือ 1)การวิเคราะห์(Analysis) 2)การออกแบบ (Design) 3)การพัฒนา (Development) 4)การทดลองใช้ (Implement) 5) การประเมินผล (Evaluation)

2. นำร่างรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตรวจสอบและประเมินความเที่ยงตรงของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ใช้วิธีการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi- Attribute Consensus Reaching : MACR) พิจารณาตรวจสอบร่างรูปแบบและแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3. ปรับปรุงร่างรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำรูปแบบไปทดลองใช้ (Try out) บุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน พร้อมปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

4.ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ในภาคสนาม

ระยะที่ 3 นำพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และประเมินผล (Research Implement and Evaluate)

1. ชี้แจงแนวทางฯและดำเนินการโดยนำรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ไปใช้ปฏิบัติจริงในทุกกลุ่มงาน

2. เสริมสร้างความตระหนักค่านิยมใหม่ที่ถูกต้อง(values) และธรรมาภิบาลส่งเสริมการนำไปใช้โดยมีหลักในการพัฒนาดังนี้

2.1 หลักธรรม (Principel) กลุ่มตัวอย่างพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เรื่อง หิริโอตตปปะหรือความละอายต่อบาป (Ashamed to sin) โดยพระอาจารย์วิทยากร ณ วัดโมกขวนาราม จังหวัดขอนแก่น

2.2 หลักนิติธรรม (Rule Of Law) กลุ่มตัวอย่างพัฒนาเรื่องระเบียบ กฎหมาย ความสุจริต ถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยใช้หลักกฎหมาย (Law) โดยผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ จังหวัดขอนแก่น

2.3 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) กลุ่มตัวอย่างพัฒนาเรื่องการมีส่วนร่วม โดยมี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25และผู้อำนวยการกลุ่มงานทุกกลุ่มงานเป็นผู้นำในการพัฒนา

3. ระหว่างการขับเคลื่อนดำเนินการและการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติงานจะมีผู้อำนวยการกลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นผู้คอยกำกับติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

4. ประเมินผลการนำรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25 ที่เกี่ยวกับประเด็นเสริมสร้างธรรมาภิบาล 10 ตัวชี้วัด และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

5. นำข้อมูลที่ได้จากทั้งระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 3 มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง แผนภูมิ และพรรณนาข้อมูล

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละและ
นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นปลายเปิดเสนอในรูปแบบของความเรียงโดยเรียงตามลำดับ
ความถี่

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) หาค่าตัวกลาง

4. นำค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) แต่ละข้อมาวัดการกระจายของคะแนนแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางโดยหาค่า
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละข้อ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

P	แทน ร้อยละ
f	แทน ความถี่ของคะแนนที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
n	แทน คะแนนทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{X} (เอ็กซ์บาร์) คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$\sum x$ คือ ผลบวกของข้อมูลทุกค่า

n คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ข้อมูลแต่ละจำนวน
	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลในชุดนั้น
	n	แทน	จำนวนข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

กรอบการดำเนินงานวิจัยและการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วัตถุประสงค์

หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ปัจจัย (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลลัพธ์ (Output)
<p>1.ปัจจัยส่วนบุคคล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เพศ 2) ตำแหน่ง 3) อายุการทำงาน <p>2.ปัจจัยในหน่วยงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กลยุทธ์ขององค์การ 2) โครงสร้างขององค์การ 3) บริหารขององค์การ 4) บุคลากรขององค์การ 5) ระบบการปฏิบัติงานขององค์การ 6) ค่านิยมขององค์การ 	<p>ขั้นวางแผน (P)</p> <p>รวบรวมข้อมูลและประชุมผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเสริมสร้างธรรมาภิบาล</p> <p>ขั้นดำเนินงาน(D)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ 2. พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ประกอบด้วยกิจกรรม โดยประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ (Multi- Attribute Consensus Reaching : MACR) พิจารณาตรวจสอบร่างรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3. นำรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.ชี้แจงแนวทางฯและดำเนินการโดยนำรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ไปใช้ปฏิบัติจริงในทุกกลุ่มงาน 2.การเสริมสร้างธรรมาภิบาลทางธรรม โดยรับฟังธรรมะที่วัดโมกขลา <p>จ. ขอนแก่น เน้นหลักธรรมคำสอนของ</p>	<p>สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ธรรมาภิบาลตามตัวชี้วัด ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การปฏิบัติหน้าที่ 2) การใช้งบประมาณ 3) การใช้อำนาจ 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต 6) คุณภาพการดำเนินงาน 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน 9) การเปิดเผยข้อมูล 10) การป้องกันการทุจริต

ปัจจัย (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลลัพธ์ (Output)
	<p>พระพุทธเจ้า เรื่อง หิริโอตตปปะหรือความละอายต่อบาป (ashamed to sin) และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลทางโลกโดยเครือข่ายในการป้องกัน ตรวจสอบการปฏิบัติงานที่โปร่งใสสุจริต</p> <p>3. ประชุมถอดบทเรียนและประชุมสะท้อนผล AAR หรือ After Action Review การนำรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25</p> <p>ขั้นประเมิน(C) ประเมินรูปแบบและความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องโดย Google form</p> <p>ขั้นนำผลไปปรับปรุงพัฒนา(A) นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบและความพึงพอใจ ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป</p>	

รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

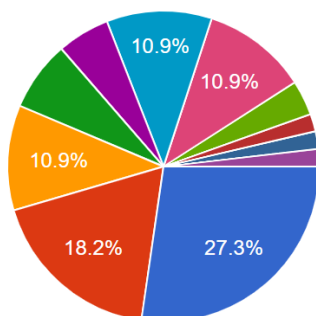

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีธรรมาภิบาลและผลการประเมินค่า ITA Online เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 3 กรอบการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

นักวิชาการคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 3.60) นิติกร (ร้อยละ 1.80) นักจิตวิทยา (ร้อยละ 1.80) เจ้าพนักงานการเงิน
อาวุโส (ร้อยละ 1.80) เจ้าพนักงานธุรการลูกจ้างชั่วคราว (ร้อยละ 1.80) พนักงานทำความสะอาด (ร้อยละ
5.40) พนักงานรักษาความปลอดภัย (ร้อยละ 1.80) พนักงานขับรถยนต์ (ร้อยละ 5.40) พนักงานรักษาความ
ปลอดภัย (ร้อยละ 1.80) และคนสวนลูกจ้างชั่วคราว (ร้อยละ 1.80)

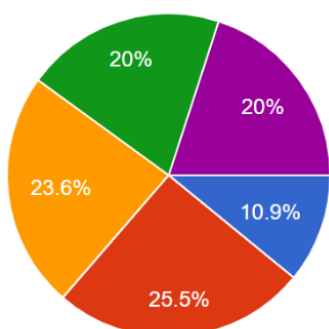
(2) จำแนกตามกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันของสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

ภาพที่ 5 กลุ่มงานที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันของสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

จากภาพที่ 5 กลุ่มงานที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันของสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25
มีผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน รวมทั้งสิ้นคิดเป็นร้อยละ 72.70
ของบุคลากรของสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ที่ปฏิบัติงานครบ 1 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย
กลุ่มอำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล(ร้อยละ18.20)กลุ่มบริหารงานเงินและสินทรัพย์ (ร้อยละ10.90)
กลุ่มนโยบายและแผน(ร้อยละ7.30) กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล(ร้อยละ5.50) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
(ร้อยละ10.90) กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา(ร้อยละ10.90) กลุ่มกฎหมายและคดี
(ร้อยละ3.60) หน่วยตรวจสอบภายในเจ้าพนักงานธุรการชำนาญ(ร้อยละ1.80) และงานกลุ่มพัฒนาครูและ
บุคลากรทางการศึกษา (ร้อยละ3.60)

(3) จำแนกตามระยะเวลาที่เข้ามาปฏิบัติงานที่สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

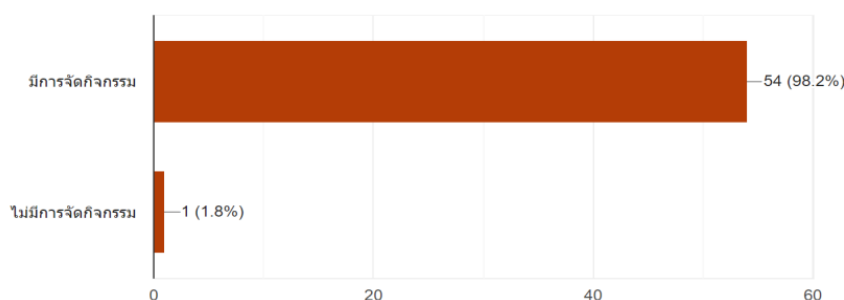
ภาพที่ 6 ระยะเวลาที่เข้ามาปฏิบัติงานที่สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

จากภาพที่ 6 ระยะเวลาที่เข้ามาปฏิบัติงานที่สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 มีผู้ตอบ
แบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่เข้ามาปฏิบัติงานที่สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 รวมทั้ง

สันคิดเป็นร้อยละ 72.70 ของบุคลากรของสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ที่ปฏิบัติงานครบ 1 ปีขึ้นไป ได้แก่ ประกอบด้วย ครบ 1 ปีเต็ม (ร้อยละ10.90) ตั้งแต่ 1 ปี 1เดือน ถึง 3 ปี (ร้อยละ25.50) ตั้งแต่ 3 ปี 1 เดือน ถึง 5 ปี (ร้อยละ23.60) ตั้งแต่ 5 ปี 1 เดือน ถึง 10 ปี (ร้อยละ20.00) และ 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ20.00)

2) สภาพการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา

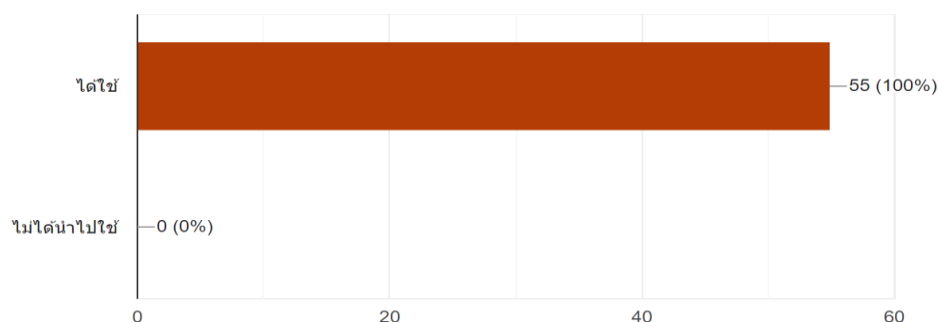
(1) การจัดกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ภาพที่ 7 การจัดกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

จากภาพที่ 7 การจัดกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 มีกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างชัดเจน ร้อยละ 98.20 และร้อยละ 1.80 ตอบว่าไม่มีการจัดกิจกรรม

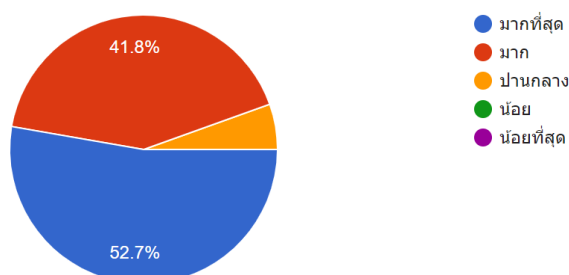
(2) การนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 8 การนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน

จากภาพที่ 8 การนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์การเสริมสร้าง ธรรมมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่า ได้นำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์การเสริมสร้างธรรมมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 100 ไม่ได้นำไปใช้ร้อยละ 0

(3) ระดับการนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุม อบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 9 ระดับการนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุม อบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

จากภาพที่ 9 ระดับการนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุม อบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้นำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุมอบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 52.70) กลุ่มที่ 2 ได้นำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุมอบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 41.80) และกลุ่มที่ 3 ได้นำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุม อบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 5.50)

(4) กิจกรรมและการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร

จากการสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมและการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อาทิเช่น

1. การปฏิบัติหน้าที่ เช่น การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งบทบาทหน้าที่ตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ อุทิศตน อุทิศเวลา อดทน ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม มุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการประสานงาน ให้บริการด้วยใจและความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. การใช้งบประมาณ เช่น การเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามระเบียบ การคืนเงินเหลือจ่าย การรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงานโครงการอย่างถูกต้องตามระเบียบ มีการจัดทำคู่มือและแจ้งคู่มือแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการเงินและพัสดุ ประกาศการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบระบบ (e-GP) และเว็บไซต์หน่วยงานจัดทำคู่มือจัดซื้อจัดจ้างเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เป็นต้น

3. การใช้อำนาจ เช่น ไม่ลู่แก่อำนาจ ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งบทบาทหน้าที่ตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ตามระเบียบกฎหมาย ไม่ใช้อำนาจเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นยึดหลักประชาธิปไตย เป็นต้น

4. การใช้ทรัพย์สินของราชการ เช่น รักษาทรัพย์สินของทางราชการไม่ให้เสียหาย ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด ตรงตามวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพเน้นการรักษาผลประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ ไม่นำทรัพย์สินของทางราชการเป็นของส่วนตัว เป็นต้น

5. การแก้ไขปัญหาการทุจริต เช่น มีการตรวจสอบปัญหาการทุจริตและแก้ไขปัญหาด้วยรูปแบบคณะกรรมการ สอบทานการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎหมายและให้คำปรึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายทางราชการเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส เป็นต้น

6. คุณภาพการดำเนินงาน เช่น มุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาตนเองและหน่วยงาน อยู่เสมอต่อเนื่อง รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซื่อสัตย์ สุจริต ซื่อตรงในการปฏิบัติงาน มุ่งคุณภาพ การดำเนินงานเป็นสำคัญในงานในทุกงาน ปฏิบัติงานทั้งในรูปแบบรายบุคคลและคณะพร้อมทั้งผ่านการ ตรวจสอบการดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินงาน มีพัฒนาการในการดำเนินงานแต่ละงานเพิ่มขึ้นในแต่ละปี จนได้รับรางวัลและเป็นที่ยอมรับจากองค์กรภายนอกทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติ เป็นต้น

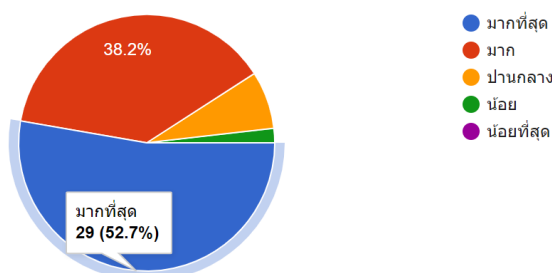
7. ประสิทธิภาพการสื่อสาร เช่น มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องในแต่ละกลุ่มงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านช่องทางที่หลากหลาย เป็นปัจจุบัน ทันการณ์ เช่น เว็บไซต์เขต ไลน์กลุ่มการทำงานของแต่ละกลุ่ม เฟสบุ๊คหรือเพจกลุ่มทำงานของแต่ละกลุ่มหรือหน่วยงาน ทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

8. การปรับปรุงระบบการทำงาน เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การนำข้อมูลจากการได้รับการร้องเรียนมาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงพัฒนา และการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ให้ดียิ่งขึ้นต่อไปอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

9. การเปิดเผยข้อมูล เช่น นำข้อมูลขึ้นเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีช่องทางให้ประชาชนได้ตรวจสอบและติดตามการร้องเรียน สืบค้นข้อมูลได้ง่าย ชัดเจน ถูกต้อง โปร่งใส เป็นปัจจุบัน เป็นต้น

10. การป้องกันการทุจริต เช่น ดำเนินงานต่างๆในรูปแบบของคณะกรรมการเพื่อให้เกิดความยุติธรรม สร้างข้อตกลงและระเบียบในการใช้ทรัพย์สินของทางราชการ รณรงค์และเน้นย้ำการปฏิบัติงานไม่เรียกร้องผลประโยชน์ และไม่รับของฝากที่มีผลต่อประโยชน์ทับซ้อนกับการปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมเข้าวัดปฏิบัติธรรม เพื่อให้เกิดความละอายต่อบาป เป็นต้น

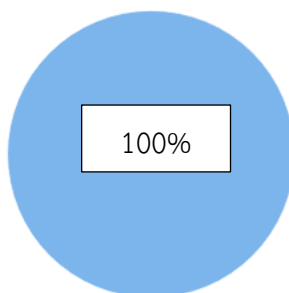
(5) กระบวนการและกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เหมาะสมและเข้าถึงบริการปฏิบัติงานให้เกิดความตระหนักแก่บุคลากรในทุกกลุ่มงาน

ภาพที่ 10 กระบวนการและกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เหมาะสมและเข้าถึงบริการปฏิบัติงานให้เกิดความตระหนักแก่บุคลากรในทุกกลุ่มงาน

จากภาพที่ 10 กระบวนการและกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เหมาะสมและเข้าถึงบริบท การปฏิบัติงานให้เกิดความตระหนักแก่บุคลากรในทุกกลุ่มงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ดังนี้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด(ร้อยละ52.70) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก(ร้อยละ38.20) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง(ร้อยละ7.30) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย(ร้อยละ1.80)

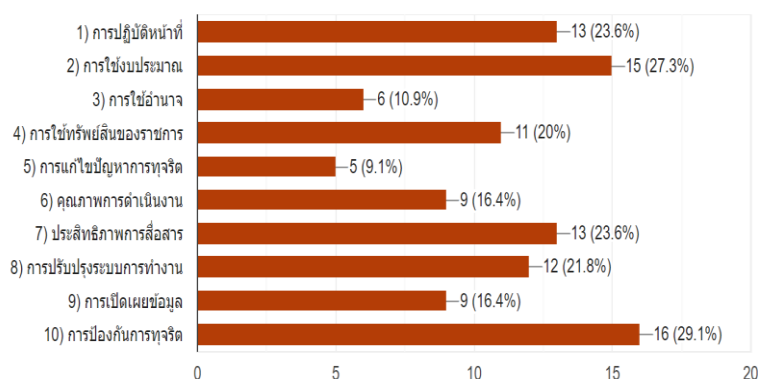
(6) การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online)

ภาพที่ 11 การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online)

จากภาพที่ 11 การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคุณสมบัติในการประเมินได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online) ทุกคนคิดเป็นร้อยละ100

(7) ตัวชี้วัดในการประเมิน ITA Online 10 ตัวชี้วัดนี้ ตัวชี้วัดใดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่ควรมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในลำดับต้นๆเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 12 ตัวชี้วัดในการประเมิน ITA Online 10 ตัวชี้วัดนี้ ตัวชี้วัดใดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่ควรมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในลำดับต้นๆเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

จากภาพที่ 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าตัวชี้วัดในการประเมิน ITA Online 10 ตัวชี้วัดนี้ ตัวชี้วัดใดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่ควรมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาในลำดับต้นๆเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ตามลำดับดังนี้

- 1) การป้องกันการทุจริต (ร้อยละ 29.10)
 - 2) การใช้งบประมาณ (ร้อยละ 27.30)
 - 3) การใช้อำนาจ (ร้อยละ 10.90)
 - 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ (ร้อยละ 20.00)
 - 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต (ร้อยละ 9.10)
 - 6) คุณภาพการดำเนินงาน (ร้อยละ 16.40)
 - 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร (ร้อยละ 23.60)
 - 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน (ร้อยละ 21.80)
 - 9) การเปิดเผยข้อมูล (ร้อยละ 16.40)
 - 10) การปฏิบัติหน้าที่ (ร้อยละ 23.60)
- (8) ข้อเสนอแนะหรือวิธีการเพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนาตัวชี้วัดให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

(8.1) ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติหน้าที่

- 1) ควรมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน
- 2) บุคลากรในหน่วยงานควรปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุดตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- 3) ควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่แก่บุคลากรเพื่อให้ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ควรมีช่องทางเพื่อให้แสดงความพึงพอใจหรือแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทาง เช่น เฟสบุ๊ก ทีวีวอร์คไค้ด และกล่องรับความคิดเห็น เป็นต้น
- 5) ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบงานต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อองค์กร และต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการ
- 6) ควรมีการตรวจสอบและสรุปการเข้าทำงานของบุคลากรในทุกวัน เช่น การมาสาย การลา และการไปราชการ เป็นต้น
- 7) มีคณะกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน
- 8) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.2) ข้อเสนอแนะด้านการใช้งบประมาณ

- 1) ควรมีแผนปฏิบัติการที่ดีและเปิดเผย
- 2) ควรมีการตรวจสอบการเบิกจ่าย การใช้งบประมาณ ตามข้อเท็จจริง
- 3) กระบวนการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มต้องเป็นระบบ ความชัดเจน และเสมอภาค
- 4) ควรเกลี้ยงบประมาณให้ครอบคลุมทุกกลุ่มงาน
- 5) เพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม ให้เข้าถึงการใช้จ่ายงบประมาณทุกโครงการ
- 6) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน

7) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.3) ข้อเสนอแนะด้านการใช้อำนาจ

- 1) มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่ควรมอบหมายหลายคน
- 2) มีมาตรการในการสั่งการณการปฏิบัติงานแบบกระจายงานตามตำแหน่งหน้าที่และมีความชัดเจน
- 3) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน
- 4) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.4) ข้อเสนอแนะด้านการใช้ทรัพย์สินของราชการ

- 1) ควรสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคน ให้เกิดความรักทรัพย์สินของหน่วยงานเสมือนเป็นทรัพย์สินของตนเอง เพื่อให้การใช้งานเป็นไปด้วยความระมัดระวังเพื่อให้สามารถใช้งานให้ได้ดีต่อไปนาน อีกทั้งเพื่อให้เกิดการประหยัดการใช้จ่ายงบประมาณซ่อมบำรุงหรือจัดซื้อ
- 2) มีระบบการควบคุมการเบิกจ่ายยืมหรือใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) ควรมีการบริหารพัสดุในการใช้งานให้ดียิ่งขึ้น
- 4) ให้มีการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบควบคุมการใช้ทรัพย์สินของราชการที่ชัดเจน
- 5) ควรให้มีการเบิกใช้วัสดุที่จำเป็นเพื่อการปฏิบัติงานให้มากกว่านี้ เพื่อประโยชน์ใน

ราชการ

- 5) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน
- 6) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.5) ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต

- 1) บุคลากรทุกคนที่ได้รับมอบหมายงาน ควรมีความยุติธรรมในการปฏิบัติงาน ต้องมีคุณธรรมประจำใจในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่เรียกร้องรับสินบน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักเป็นสำคัญ
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์การแก้ไขปัญหาการทุจริตให้หลากหลายมากขึ้น
- 3) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่บุคลากรในเรื่องความสะอาดต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

4) ควรมีช่องทางเพื่อให้แสดงความพึงพอใจหรือแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทาง เช่น คิวอาร์โค้ด เฟสบุค กล้องรับความคิดเห็น เป็นต้น

- 5) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน
- 6) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.6) ข้อเสนอแนะด้านคุณภาพการดำเนินงาน

- 1) ควรนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงานเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ
- 2) ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ และรายงานข้อมูลตามความเป็นจริง เพื่อจะได้นำผลข้อเท็จจริงไปวิเคราะห์และพัฒนาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งๆ ขึ้นไป
- 3) มีการใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาจัดการ
- 4) การทำงานควรมีการบูรณาการการระหว่างกลุ่มงานเพื่อความไม่ซ้ำซ้อนของงาน
- 5) ภาพรวมบุคลากรปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ได้เป็นอย่างดี แต่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องของการพัฒนางานให้มีคุณภาพหรือนวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างได้ในรายกลุ่มหรือรายบุคคล

6) ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานให้มากขึ้น เช่น การจองห้องประชุมออนไลน์ การจองการใช้รถออนไลน์ เป็นต้น

7) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน

8) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.7) ข้อเสนอแนะด้านประสิทธิภาพการสื่อสาร

1) ควรมีการสื่อสารที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพ

2) ควรสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ชี้แจงผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้มากขึ้น

3) ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจผู้เกี่ยวข้องอย่างหลากหลายช่องทาง

4) ควรเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้ประเมินและแสดงความคิดเห็นเพื่อประสิทธิภาพของ

การสื่อสาร

5) ควรมีการเผยแพร่ ข่าวสาร ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ ชัดเจนต่อเนื่อง

6) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน

7) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.8) ข้อเสนอแนะด้านการปรับปรุงระบบการทำงาน

1) ควรปรับปรุงระบบการทำงานที่ติดอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง

2) มีระบบการเก็บข้อมูล ติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และพัฒนาต่อไป

3) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน

4) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.9) ข้อเสนอแนะด้านการเปิดเผยข้อมูล

1) ควรมีการเปิดเผยข้อมูลให้ทุกคนทราบเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จสิ้นเพื่อเปิดเผยข้อมูล

สุจริต

2) ควรเพิ่มวัสดุ อุปกรณ์กระจายสัญญาณให้ครอบคลุมพื้นที่

3) ควรจัดทำหน้าเว็บไซต์ให้เข้าถึงได้ง่าย

4) ควรมีการเผยแพร่และเปิดเผยผลการดำเนินงานต่อสาธารณะชนในหลากหลายรูปแบบ

ต่อเนื่องทุกงาน

5) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน

6) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

(8.10) ข้อเสนอแนะด้านการป้องกันการทุจริต

1) ควรมีการปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติงานให้บริสุทธิ์ ยุติธรรม และเท่าเทียมกัน

2) ควรพิจารณาให้โอกาสบุคลากรที่ยังไม่ได้รับโอกาสที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยไม่ควร

ผูกขาดแต่กลุ่มเดียวเท่านั้น

3) ควรมีการตรวจสอบที่เป็นอิสระ

4) ควรมีการจัดกิจกรรมให้หลากหลายมากขึ้น

5) ควรมีการอบรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

6) ควรมีการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานป้องกันการทุจริต

7) ควรมีกิจกรรมการป้องกันที่เป็นรูปธรรม เช่น มีการแสดงออกของแต่ละกลุ่ม

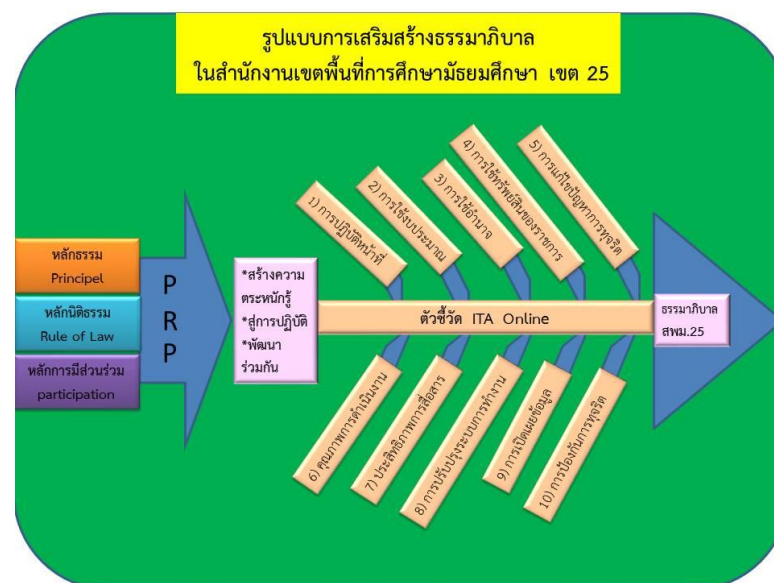
8) มีกรรมการตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นระบบทุกกลุ่มงาน

9) มีคณะกรรมการตรวจสอบแบบไขว้กลุ่มและมีการตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก

4.2.2 ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

1) การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

จากการสังเคราะห์ข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ตลอดจนข้อมูลจากการวิจัยในระยษที่ 1 ข้อ 4.2.1 มาพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการด้านธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ทั้งนี้อยู่ภายใต้การปฏิบัติงานโดยการมีส่วนร่วม ถูกต้องตามกฎหมายกติกาสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม สรุปผลการพัฒนารูปแบบปรากฏตามภาพ

ภาพที่ 13 รูปแบบ PRP เสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

จากภาพที่ 13 รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 3 หลักสำคัญ ได้แก่ หลักธรรม(Principel) หลักนิติธรรม(Rule of Law) และหลักการมีส่วนร่วม(Participation) ทั้งนี้เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ครอบคลุม 10 ตัวชี้วัด ได้แก่

- 1) การปฏิบัติหน้าที่
- 2) การใช้งบประมาณ
- 3) การใช้อำนาจ
- 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ
- 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต
- 6) คุณภาพการดำเนินงาน
- 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร

8) การปรับปรุงระบบการทำงาน

9) การเปิดเผยข้อมูล

10) การป้องกันการทุจริต

โดยหลักกรรม(Principel) หลักนิติธรรม(Rule of Law) และหลักการมีส่วนร่วม(Participation)มีกระบวนการนำไปใช้ ได้แก่ สร้างความตระหนักรู้ สู่การปฏิบัติ และพัฒนาร่วมกัน

2) การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบโดยการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi-Attribute Consensus Reaching : MACR) และพิจารณาตรวจสอบร่างรูปแบบและแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีข้อค้นพบ ได้แก่

(1) รูปแบบมีความชัดเจนของทิศทางและเป้าหมายในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ตลอดจนมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการด้านธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับมาก

(2) รูปแบบมีความชัดเจนและความสามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ตลอดจนมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการด้านธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับมาก

(3) ผู้บริหารหน่วยงานมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในองค์กร อยู่ในระดับมาก

(4) การนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลมีปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ การกำหนดประเด็นนำทาง และแนวทางปฏิบัติของรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง อยู่ในระดับมาก

สรุปการพัฒนาแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล และยกระดับการปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ให้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ครอบคลุมทั้ง 10 ตัวชี้วัด

4.2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (PRP) ตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online)

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (PRP) ตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online)

ที่	ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล เพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	การแปลผล
1	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติ หน้าที่	4.43	.64	มาก
2	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการใช้ งบประมาณ	4.48	.67	มาก
3	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการใช้อำนาจ	4.49	.75	มาก
4	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการใช้ ทรัพย์สินของราชการ	4.31	.78	มาก
5	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการแก้ไข ปัญหาการทุจริต	4.43	.84	มาก
6	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านคุณภาพการ ดำเนินงาน	4.41	.83	มาก
7	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพ การสื่อสาร	4.42	.68	มาก
8	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการปรับปรุง ระบบการทำงาน	4.50	.63	มาก
9	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการเปิดเผย ข้อมูล	4.46	.64	มาก
10	การใช้รูปแบบเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดด้านการป้องกันการ ทุจริต	4.30	.65	มาก
รวม		3.97	.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารายด้าน (ITA Online) มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.87$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความ

พึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ ด้านการปรับปรุงระบบการทำงานอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.50$) ด้านการใช้อำนาจอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.49$) และด้านการใช้งบประมาณอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.48$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.1.1 ผลการศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดการเสริมสร้างธรรมาภิบาลมาใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

สภาพการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา พบว่า

1. การจัดกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

2. การนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรร้อยละ 100 ได้นำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน

3. ระดับการนำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุมอบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรได้นำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์ที่ได้รับการประชุม อบรมพัฒนาการเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 5.50) ถึงมากที่สุด (ร้อยละ 52.70)

4. กิจกรรมและการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร มีงานด้านต่างๆดังนี้ (1) การปฏิบัติหน้าที่ (2) การใช้งบประมาณ (3) การใช้อำนาจ (4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ (5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต (6) คุณภาพการดำเนินงาน (7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร (8) การปรับปรุงระบบการทำงาน (9) การเปิดเผยข้อมูล (10) การป้องกันการทุจริต

5. กระบวนการและกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เหมาะสมและเข้าถึงบริบทการปฏิบัติงานให้เกิดความตระหนักแก่บุคลากรในทุกกลุ่มงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 52.70)

6. การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online) พบว่า บุคลากรมีคุณสมบัติในการประเมินได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาออนไลน์(Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online) ทุกคนคิดเป็นร้อยละ 100

7. ตัวชี้วัดในการประเมิน ITA Online 10 ตัวชี้วัดนี้ ตัวชี้วัดใดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่ควรมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในลำดับต้นๆเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พบว่า ตัวชี้วัดในการประเมิน ITA Online 10 ตัวชี้วัดนี้ ตัวชี้วัดใดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่ควรมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในลำดับต้นๆเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ตามลำดับดังนี้ 1) การป้องกันการทุจริต (ร้อยละ 29.10) 2) การใช้งบประมาณ (ร้อยละ 27.30)

3) การใช้อำนาจ (ร้อยละ 10.90) 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ (ร้อยละ 20.00) 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต (ร้อยละ 9.10) 6) คุณภาพการดำเนินงาน (ร้อยละ 16.40) 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร (ร้อยละ

23.60) 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน (ร้อยละ 21.80) 9) การเปิดเผยข้อมูล (ร้อยละ 16.40) 10) การปฏิบัติหน้าที่ (ร้อยละ 23.60)

5.1.2 ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

1. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 3 หลักสำคัญ ได้แก่ ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 3 หลักสำคัญ ได้แก่ หลักธรรม (Principle) หลักนิติธรรม (Rule of Law) และหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งการใช้รูปแบบนี้มีกระบวนการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักรู้ โดยมีกิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมอบรมปฏิบัติการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานเน้นหลักธรรมเรื่องหิริโอตตัปปะหรือความละอายต่อบาป และกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการหลักนิติธรรมสู่การปฏิบัติงานแก่บุคลากร 2) สู่การปฏิบัติ โดยบุคลากรนำความรู้ที่ได้รับจากการประชุมและอบรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ 3) พัฒนาร่วมกัน โดยบุคลากรทุกกลุ่มทุกคนร่วมกันสะท้อนผล ประเมิน และหาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online)

2. การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

จากการประเมินและตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล และยกระดับการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ทั้งนี้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ครอบคลุม 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ 2) การใช้งบประมาณ 3) การใช้อำนาจ 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต 6) คุณภาพการดำเนินงาน 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน 9) การเปิดเผยข้อมูล และ 10) การป้องกันการทุจริต

5.1.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (PRP) ตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online)

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการ

ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=3.87$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ ด้านการปรับปรุงระบบการทำงานอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.50$) ด้านการใช้อำนาจอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.49$) และด้านการใช้งบประมาณอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.48$)

5.2 อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สภาพการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีกิจกรรมประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยบุคลากรร้อยละ 100 ได้นำความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมการรณรงค์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงาน และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 5.50) ถึงมากที่สุด (ร้อยละ 52.70) กิจกรรมและการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร มีงานด้านต่างๆประกอบด้วย การปฏิบัติหน้าที่ การใช้งบประมาณ การใช้อำนาจ การใช้ทรัพย์สินของราชการ การแก้ไขปัญหา การทุจริต คุณภาพการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการสื่อสาร การปรับปรุงระบบการทำงาน การเปิดเผยข้อมูล และการป้องกันการทุจริต ซึ่งกระบวนการและกิจกรรมเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เหมาะสมและเข้าถึงบริบทการปฏิบัติงานให้เกิดความตระหนักแก่บุคลากรในทุกกลุ่มงานอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 52.70) บุคลากรมีคุณสมบัติในการประเมินได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์(Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online) ทุกคนคิดเป็นร้อยละ 100 และตัวชี้วัดในการประเมิน ITA Online ที่ควรมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาในลำดับต้นๆเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นตามลำดับ ดังนี้ 1) การป้องกันการทุจริต 2) การใช้งบประมาณ 3) การใช้อำนาจ 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต 6) คุณภาพการดำเนินงาน 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน 9) การเปิดเผยข้อมูล 10) การปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพินิจ เชื้อแพ่ง (2556) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 302 คน พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ จิ๋วเนื้อ (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความคุ้มค่า ส่วนในเรื่องของแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันกำกับ ติดตามตรวจสอบ ร่วมตัดสินใจ และ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรชี้แจงข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษาให้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรชี้แจงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีแนวทางในการปฏิบัติเหมือนกัน และด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียน การสอนของครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนได้ใช้สื่อการเรียน การสอนได้เหมาะสมและคุ้มค่า

5.2.2 ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 3 หลักสำคัญ ได้แก่ หลักธรรม (Principle) หลักนิติธรรม(Rule of Law) และหลักการมีส่วนร่วม(Participation) ซึ่งการใช้รูปแบบนี้มี กระบวนการ คือ สร้างความตระหนักรู้ สู่การปฏิบัติ พัฒนาร่วมกัน นำพาธรรมาภิบาลที่ยั่งยืน ทั้งนี้เป็นไปตาม คุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ครอบคลุม 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ 2) การใช้งบประมาณ 3) การใช้อำนาจ 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต 6) คุณภาพการดำเนินงาน 7) ประสิทธิภาพการสื่อสาร 8) การปรับปรุงระบบการทำงาน 9) การเปิดเผยข้อมูล และ10) การป้องกันการ ทุจริตและรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล และยกระดับการปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ให้เป็นไปตามคุณลักษณะตาม ตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ครอบคลุมทั้ง 10 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับงานวิจัยของกัมปนาท วัชรนาค (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 พบว่า 1) การ บริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดย รวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส 2) ระดับความสำเร็จในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ด้านโดย เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลัก นิติธรรมและ หลักความคุ้มค่า 3) รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ขั้นตอน 13 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. การสร้างความตระหนัก 2. การกำหนดความรับผิดชอบ 3. การมีส่วนร่วม 4. การทำงานเป็นทีม 5. การจัดการความรู้ 6. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 7. การอำนวยความสะดวก 8. การ สร้างความสัมพันธ์ 9. การสร้างวินัย 10. การค่านิยม 11. การสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ดี 12. การเป็นตัวอย่าง ที่ดีของผู้อำนวยการ โรงเรียน และ 13. การให้ขวัญและกำลังใจ และสอดคล้องกับดัสกรณี เพชรดี (2553) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารครูผู้สอนและ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 27 คน ครูผู้สอน จำนวน 318 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 27 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า การบริหารโดยยึดหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้นำ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษา มีการทำตามกฎหมาย และมีการสร้างกฎ กติกาต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับของ บุคลากร พร้อมทั้งให้มีการถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ เสนอความคิดเห็นในการ

ตัดสินใจ ร่วมมือในการทำงานเรื่องสำคัญเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพงษ์ บุญประคม (2552) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและข้าราชการครูที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 จำนวน 242 คน พบว่า 1) สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ และหลัก ความโปร่งใส 2) ปัญหาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านด้านที่มีปัญหา 3 อันดับแรก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑิรา มีรส(2558)ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า 1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ผู้นำการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ การมีส่วนร่วมภาคส่วนต่าง ๆ และบุคลากร 2. รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีเป็นรูปแบบที่เป็นผู้นำเน้นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคน และการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม

5.2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (PRP) ตามคุณลักษณะตามตัวชี้วัดในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=3.87$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ ด้านการปรับปรุงระบบการทำงานอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.50$) ด้านการใช้อำนาจอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.49$) และด้านการใช้งบประมาณอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.48$) สอดคล้องกับงานวิจัยของนายสหัสศักดิ์ ฤทธิ์รักษา(2558) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบว่า สถานการณ์ปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันถือเป็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อคนทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศไทยนั้น ยังคงเป็นปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรง อย่างต่อเนื่องเป็นปัญหาที่บั่นทอนการพัฒนาประเทศเป็นระยะเวลายาวนาน ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่บริหารงานขัดต่อหลักคุณธรรมจริยธรรม ขาดความโปร่งใสในการทำงานส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางในภาครัฐ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขการทุจริตให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งเน้นเรื่องความโปร่งใส ในด้านการสร้างความไว้วางใจ ด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และด้านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง ส่งผลให้เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สามารถลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี เพื่อการพัฒนาเทศบาลและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเป็นเลิศได้

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ได้แก่

- 1) ควรกำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นนโยบายสาธารณะและเป็นวาระแห่งชาติ
- 2) ควรมีกกลไกขับเคลื่อนสนับสนุนการมีธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

- 3) ควรสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนการมีธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 4) ควรมีการพัฒนากฎหมายและระเบียบสนับสนุนการมีธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5.3.2 ข้อเสนอแนะด้านการนำไปปฏิบัติ ได้แก่

1) ควรสร้างความเข้าใจว่าธรรมาภิบาลไม่ใช่เรื่องการทำให้อีกกฎหมายเท่านั้นแต่เป็นเรื่องของจริยธรรม คุณธรรม และความดี ที่ควรสร้างให้เกิดขึ้นในตัวของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) ควรนำรูปแบบไปใช้ในกระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเชิงรุกในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงเป้าหมายและผลในระยะยาว

3) ควรกำหนดเป้าหมายและวางแผนการขับเคลื่อนการนำรูปแบบไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างจริงจังโดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

4) ควรจัดทำคู่มือใช้งานรูปแบบเพื่อแนะนำวิธีการใช้งานแก่ผู้ใช้

5) ควรมีการติดตามประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้เพื่อถอดบทเรียนสำหรับเรียนรู้

6) ควรนำรูปแบบไปใช้โดยการประยุกต์ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ใช้เฉพาะในหน่วยงานและเกิดจากสภาพปัญหาหรือบริบทของหน่วยงาน จึงมีข้อจำกัดบางประการในด้านการทดลองใช้ ด้านเวลา และการปฏิบัติ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการหรือแนวทางเพื่อขับเคลื่อนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เป็นไปตามตัวชี้วัดและหรือหลักเกณฑ์การประเมินผลการมีธรรมาภิบาลและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) ควรศึกษาวิจัยทั้งในเชิงกว้างหรือเชิงลึก รวมทั้งมีจำนวนและคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป ตลอดจนเลือกใช้วิธีวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบให้เกิดความสมบูรณ์หรือให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย อันจะส่งผลดีต่อแวดวงวิชาการและการพัฒนาธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นและปรากฏเป็นจริงในภาครัฐและสังคมไทย

บรรณานุกรม

- กมลลา สุขเกษม (2555). พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ
โรงเรียนในทัศนะของข้าราชการครูในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา
จันทบุรี เขต 1.ชลบุรี: ดุษฎีนิพนธ์ วิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- ก่อเกียรติ สัพโส. (2553).ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับ
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 .
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). การคิดเชิงวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย
- กัมปนาท วัชรธนาคม (2553) . การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2. ชลบุรี: ดุษฎีนิพนธ์ วิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- ขวัญใจ ปูมพระเดช (2555) . การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
(สาขาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จุฑามาส นาคปฐม (2559) . การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนเทศบาล
อินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี .วิทยานิพนธ์การศึกษาหาบัณฑิต. สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จำนงค์ นาหนองคูม (2551). การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตาม
ความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต
4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ชาญชัย พิงขุนทด. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากับ
ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครราชสีมา
เขต 1-7 ตามทัศนะของครู.วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.
- ฐิติพงษ์ บุญประคม (2552) . การบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ด้สกรณ์ เพชรดี (2553) . การบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของ
ผู้บริหารครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ลพบุรี. ลพบุรี : วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2548).วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี.กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ถนัด เดชทรัพย์. (2551). การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม
จังหวัดสุโขทัย ตามหลักธรรมาภิบาล. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- ทักษิณา เหลืองทวีผล (2553) . การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. ลพบุรี : วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : ดานสุทธาการพิมพ์.
- ทินกร อัครศรีชัยโรจน์. (2553). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานีเขต 5. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีรญา เต็งศิริ (2557) . แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญอยู่ ช่อพรประเสริฐ (2554) . แนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ. วารสารวิทยาการจัดการ, ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2554.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และ บุญมี ลี. (2544). รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- เปรม ตินสุถานนท์. จริยธรรมการบริหารภาครัฐ. มติชน, 2548.
- เปรมมิกา อ่อนธานี (2559) . แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 . วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- มณฑิรา มีรส(2558). รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดกรณีศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี .ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการบริการสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- รัชนา ศานติยานนท์และคณะ. (2544). รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช นิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, 2550.
- วินัย สุขसार. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วิไลพร จันเสงี่ยม (2555) . ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิรินันท์ ทิพย์เจริญ .(2555) .ธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย . วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 10 (23): 67.
- สมคิด บางโมง. (2549). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ :จูนพับลิชชิ่ง.

- สุทัศน์ สุธงษ์กุลสมบัติ. (2550). **ธรรมาภิบาล (Good Governance) คืออะไร**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://ipc.wikipeada.ovg/wiki>. 12 ตุลาคม 2556.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561). **คู่มือการติดตามประเมินผลการนำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตสู่การปฏิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2541). **จากวิกฤติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**, เอกสารการสัมมนาวิชาการ TDR II ประจำปี 2541. วันที่ 11 – 13 ธันวาคม 2541 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี จังหวัดชลบุรี กรุงเทพฯ: สถาบันสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).
- สาทิพย์ บุญมี. (2552). **การบริหารจัดการองค์การบริหารตำบลภายใต้หลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุรพงษ์ ปัญญาอุดมกุล. (2552). **การบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน : กรณีศึกษา โรงเรียนขุนควรวินัยวิทยา อำเภอบึง จังหวัดพะเยา**. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). **การบริหารการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- สามารถ อภิสิทธิ์. (2553). **การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2549”**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.nesdb.go.th> (3 สิงหาคม 2553).
- สุดจิต นิมิตรกุล. (2543). **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี (Good Governance)**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2547). **วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี**. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555). **ผลการดำเนินงานการจัดทำมาตรฐานความโปร่งใส ปีงบประมาณ พ.ศ.2555**. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2555. วันที่ค้น ข้อมูล 1 มีนาคม 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid139>
- สหศักดิ์ ฤทธิรักษา(2558) . **ความพึงพอใจความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์**. สารนิพนธ์ พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- องค์กรสร้างความโปร่งใสในประเทศไทย. **ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชั่น ประจำปีพ.ศ. 2554**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.transparency-thailand.org>
- อานันท์ ปันยารชุน. (2541). **คนดีที่สังคมยังต้องการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แสงดาวการพิมพ์

- อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (2548). ธรรมาภิบาลกับหลักสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ลักษณะ.
- อัมมาร สยามวาลา. (2547). **ศัพท์แสงว่าด้วยคอร์รัปชัน**. เอกสารเผยแพร่ ในการประชุม ติดตาม นโยบาย
รัฐบาล“4 ปี ประเทศไทย” เนื่องในวันต่อต้านคอร์รัปชันแห่งสหประชาชาติ. 9 ธันวาคม 2547 ณ
โรงแรมวินเซอร์สวีท กรุงเทพมหานคร
- Bellver,A. and Kaufman, D. (2005). **Transparenting Transparency**. [On-line]. Available:
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=808664.
- Sen, A. (1999). **Development as Freedom**. New York. Alfred A. Knopf
- Bellver, A. And Kaufman, D. 2005. **Transparenting Transparency Initial Empirics and Policy
Applications**. Discussion paper at the IMF conference on transparency and
integrity. July 6-7, 2005.
- Mendel, T. (2004). **Freedom of Information: A Comparative Legal Survey**. UNESCO.
- Smith, R.H. and Others. (1980). **Management: Making organizations perform**. New York:
Macmillan.
- Daft, R.L. (1992). **Organization theory and design**.Singapore: Info Access.
- Keeves P.J. 1988. **Educational research, methodology and measurement : An
international handbook**. Oxford : Pergamon Press.
- Madaus, G.F., Scriven, M.S., & Stufflebeam, D.L. (1983). **Evaluation models viewpoints on
educational and human services evaluation**. 8 th ed. Boston: Kluwer-Nijhoff
Publishing.
- Office of the National Economic and Social Development Board (2016). **THE ELEVENTH
NATIONAL ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PLAN**. Thailand : National
Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister Bangkok.
- Burikul, T. (2003). **Good governance: Principle of new public administration**. Journal of
King Prajadhipok’s Institute, 16, 23-25.
- Kawanmueng, S. (2008). **Good governance**. Journal of the Faculty of Education, 12, 33-26.
- Sitthikamjorn, S. (2008). **An application of good governance in private higher education
institution**. Silpakorn University, Bangkok.
- Uwanno. (1999). **Creation of Good Governance in Thai Society**. Bangkok : Winyuchon.
- United Nations. (2011). **Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing
The United Nations “Protect, Respect and Remedy” Framework**. New York and
Geneva.
- Ross (2001) . Ross, T.I., **Supervision and Instructional Leadership: A developmental
approach**. New York: McGraw – Hill.
- Kimmet , P. (2005). **The Politics of Good Governance in the Asean 4th**. Griffith :
Griffith University.
- Marcella, Casey – Cooper. (2007). **Educational Governances of the Morongo Unified
School District**. (Online). Available :<http://www.proquest.umi.comn/pqdweb>.

Dong, B. and Torgler, B. (2013). **Causes of Corruption: Evidence from China Bin Donga.**

China Economic Review, Volume 26, September 2013, Pages 152–169.

Petrou, Andreas P., (2015). **Arbitrariness of corruption and foreign affiliate performance :**

A resource dependence perspective. Journal of World Business, Elsevier, vol. 50(4), pages 826-837.

**กิจกรรมปฏิบัติธรรมเสริมสร้างคุณธรรม
ในการปฏิบัติงานของบุคลากร สพม .25**
ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
คุณธรรมและความโปร่งใสประจำปี 2563

วันพฤหัสบดี ที่ 6 สิงหาคม 2563
ณ ศาลาปฏิบัติธรรม 100 ปี
วัดโมกขวนาราม อ.เมือง จ. ขอนแก่น

**ปฏิบัติธรรมพัฒนาบุคลากร
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต ๒๕**

**มุ่งสู่อุทิศตัว
ไม่เมามัว มัวเพลินหลง**

**สติอยู่ รู้ถูกตรง
จิตว่างปลง รู้เท่าทัน
กายไหว ใจสายคิด
ย้อนพินิจ ปัจจุบัน**

**ว่างทุกข์ ปลุกสุขสันต์
จิตตั้งมั่น สรรค์ปัญญา**

ณ วัดโมกขาราม ขอนแก่น ๖ ส.ค.๖๓

ก กวี

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
หลักนิติธรรมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส
ในการปฏิบัติงานและถอดบทเรียนการนำรูปแบบไปใช้
ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ต่อต้านคอร์รัปชันทุกรูปแบบ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 หลักนิติธรรมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส
 ในการปฏิบัติงานและถอดบทเรียนการนำรูปแบบไปใช้
 ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 หลักนิติธรรมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส
 ในการปฏิบัติงานและถอดบทเรียนการนำรูปแบบไปใช้
 ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 หลักนิติธรรมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส
 ในการปฏิบัติงานและถอดบทเรียนการนำรูปแบบไปใช้
 ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 หลักนิติธรรมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส
 ในการปฏิบัติงานและถอดบทเรียนการนำรูปแบบไปใช้
 ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

